

ESINEKOKONAISUUDEN MONENLAISET MERKITYKSET:
TAPAUS LUKKOSEN-KOKOELMA, KAMU ESPOON KAUPUNGINMUSEO

Taru Tervo
Maisterintutkielma
Museologia
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Taru Tervo	
Työn nimi Esinekokonaisuuden monenlaiset merkitykset: tapaus Lukkosen-kokoelma, KAMU Espoon kaupungin-museo	
Oppiaine Museologia	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Syksy 2024	Sivumäärä 47
<p>Tiivistelmä</p> <p>Museoiden kokoelmissa on paljon esineitä, joiden kontekstitiedot ovat vähäisiä tai jotka rajautuvat museon tallennusvastuun ulkopuolelle. Näin ollen esineiden merkitys museokontekstissa on puutteellinen, mikä vuorostaan vaikeuttaa niiden käyttöä. Käyttöastetta on mahdollista parantaa esimerkiksi esineiden merkityksellistämisen kautta. Tutkielman esimerkitapauksena on KAMU Espoon kaupunginmuseolle vuonna 2010 lahjoitettu esinekokonaisuus. Kyseessä on aikanaan keräilyharrastuksen myötä muodostunut kokoelma, joka koostuu yli tuhannesta sähkötoimisesta esineestä. Lahjoitushetkestä alkaen esineet olivat olleet käsittelemättöminä museon säilytystiloissa vuoteen 2021 asti, jolloin kokonaisuus inventoitiin. Vuonna 2022 osa esineistä oli mukana osallistavassa pop up -näyttelyssä.</p> <p>Maisterintutkielmassani tarkastelen esinekokoelmaan liittyviä erilaisia merkityksiä keräilijän, museon sekä näyttelykävijöiden näkökulmista käsin. Samalla kiinnostukseni kohdistuu etenkin museoiden kokoelmissa oleviin matalan käyttöasteen esineisiin ja esinekokonaisuuksiin. Selvitän miten osallistava pop up -näyttely mahdollistaa vaihtoehtoisen tavan tämänkaltaisten esineiden hyödyntämiseen. Merkitysten ohella tarkastelen myös, miten osallistava pop up -tapahtuma koetaan kävijöiden näkökulmasta. Esinekokonaisuuteen liittyviä merkityksiä peilaan keräilijän kokoelmastaan kirjoittamaan omakustannekirjaan, museon kokoelmapolitiikkaan sekä näyttelytoteutuksen kautta saatuihin kyselyvastauksiin. Kokoelman esineet itsessään ovat myös olennainen osa tutkimusaineistoani. Erilaisten merkitysten paikantamiseen hyödynnän suomalaista merkitysanalyysimenetelmää ja koostan näyttelyssä esillä olleen osakokonaisuuden merkityslausunnon.</p> <p>Tutkielma osoittaa miten osallistavan pop up -näyttelyn myötä on mahdollista kehittää matalan käyttöasteen esineiden käyttöpotentiaalia sekä rikastuttaa niiden merkitystä. Esillä on yhden esinekokonaisuuden matka keräilykohteesta aina pop up -tapahtumaan asti. Kokoelman ja sen esineiden merkitys on jokaiselle erilainen, minkä ohella esineen tuttuus tai tuntemattomuus vaikuttaa merkitysten muodostumiseen. Tutkielmassa korostuu, miten fyysiset esineet ovat merkityksellisiä itsessään. Esine tulee näkyväksi käytön sekä muistamisen kautta.</p>	
Asiasanat: esineet, merkitykset, käyttöpotentiaali, keräilijät, osallistaminen, museo, museologia	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimusaiheen rajaaminen ja tutkimuskysymykset	1
1.2	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	3
1.3	Tutkimusmenetelmät ja -aineistot	9
2	KERÄILIJÄ JA KOKOELMA	12
2.1	Keräilijät ja keräilijäkulttuuri	12
2.2	Lukkosen kokoelma	15
3	MUSEO JA KOKOELMA	18
3.1	KAMU Espoon kaupungin museo	18
3.2	Museon kokoelmapolitiikka ja Lukkosen kokoelma	19
4	NÄYTTELY JA KOKOELMA	23
4.1	Osallistava pop up -näyttely	23
4.2	Esinekokonaisuudesta osaksi näyttelyä	25
5	OSALLISTUJAT JA KOKOELMA	29
5.1	Kyselyn toteutus	29
5.2	Materiaalien analysointi	30
5.3	Elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys	33
6	MERKITYSLAUSUNTO	36
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
	LÄHTEET	44

LIITTEET

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusaiheen rajaus ja tutkimuskysymykset

Museokenttä on alati muuttuva kokonaisuus ja vuonna 2022 maailmanlaajuisista keskustelua herättikin uusi museomääritelmä, eli määritelmä siitä mikä museo on. Sen myötä esiin nousseita teemoja olivat muun muassa yhteisöjen kanssa yhdessä toimiminen, toiminnan monipuolisuus sekä aineistojen saavutettavuus. (ICOM 2022.) Suomalaista museokenttää ohjailevan kulttuuriperintöstrategian yhtenä lähtökohtana on vuorostaan aineellisen, aineettoman sekä digitaalisen kulttuuriperinnön vaaliminen, kehittäminen ja hyödyntäminen. Se nähdään kaikkien yhteisenä voimavarana. (Matti 2022, 11.) Alalla pyritäänkin jatkuvasti kehittämään uudenlaisia osallistamisen keinoja, jotta olisi mahdollista tavoittaa erilaisia kohderyhmiä yhä laajemmin. Tavoitteena on osallistaa eri tahoja museotoimintaan niin, että kulttuuriperintö voidaan nähdä kaikille yhteisenä merkittävänä sekä arvokkaana asiana. Museotoiminnan muutos ja sen tarve välittyy myös *Museum Studies – Bridging Theory and Practice* -kirjassa, jossa käsitellään suomalaisten museoammattilaisten esiin nostamia ajankohtaisia aiheita. Yksi kirjassa toistuvasti esiin noussut teema, olikin yhteisön osallistaminen museotoimintaan ja erilaiset keinot tämän toteuttamiseen. (Robbins ym. 2021.)

Toisaalta edellä mainitussa kirjassa nousi esiin myös toisenlainen teema, eli museoiden valtavien esinemäärien hallintaan ja sitä kautta niiden hyödynnettävyyteen liittyvät ongelmat. Useilla museoilla on kokoelmissaan esineitä tai esinekokonaisuuksia, joista ei ole olemassa minkäänlaisia kontekstietoja tai ne koetaan syystä tai toisesta muutoin ongelmallisiksi. Esineitä on saatettu haalia kokoelmiin aikana, jolloin kiertämiseen on suhtauduttu vapaammin eikä tarkkaa suuntaviivaa tallennustyön toteuttamiseen ole vielä ollut (Ahola 2021, 236). Kiinnostus kokoelmien hallintaan on kuitenkin kasvanut 2000-luvun alusta alkaen ja sen tueksi ovat tulleet museoiden laattimat kokoelmapolitiikat sekä TAKO-yhteistyöverkoston luoma valtakunnallinen tallennustyönjakomalli (Sarantola-Weiss 2021, 190; Ahola 2021, 242). Vuosien saatossa kokoelmiin kiertuneet esineet ja uudet kokoelmanhallintaa määrittävät tekijät

saattavat tuoda mukanaan uudenlaisia ongelmia esimerkiksi osan esineistä rajautuessa museoiden tallennusalueiden ulkopuolelle. Kontekstittomien ja tallennusalueen ulkopuolelle jäävien esineiden käyttöaste on museonäkökulmasta heikonlainen. Voisiko esineiden käyttöpotentiaalia parantaa osallistamisen sekä esineiden merkityksellistämisen avulla?

Maisteritutkielmassani "Esinekokonaisuuden monenlaiset merkitykset: tapaus Lukkosen-kokoelma, KAMU Espoon kaupunginmuseo" perehdyn siihen, miten tallennusvastuualueen ulkopuolelle rajautuvat esineet voidaan saattaa osaksi museon osallistavaa toimintaa. Tutkimuskohteenani on KAMU Espoon kaupunginmuseolle lahjoitettu keräilijän kokoelma ja siitä osallistavaan pop up -näyttelyyn rajattu osakokonaisuus. Kiinnostukseni kohdistuu etenkin tutkielman keskiössä olevien esineiden saamiin merkityksiin. Tavoitteenani on selvittää minkälaisia merkityksiä kokoelmaan ja siihen kuuluviin esineisiin liittyy keräilijän, museon sekä näyttelykävijöiden näkökulmista katsottuna. Merkitysten ohella tarkastelen kävijöiden kokemuksia erilaisesta näyttelytoteutuksesta. Tutkielma pitää sisällään yhden esinekokonaisuuden matkan keräilykohteesta aina näyttelytoteutukseen asti. Samalla se tarjoaa vaihtoehtoisen tavan vähällä käytöllä olevien museoesineiden käyttöpotentiaalin kehittämiseen sekä esineisiin liittyvien merkitysten paikantamiseen.

Työskentelen amanuenssina Tekniikan museon Kokoelmat ja kulttuuriperintö -tiimissä ja työtehtäväni liittyvät erityisesti esinekokoelmien hoitoon. Kiinnostus valitsemaani tutkimusaihetta kohtaan onkin alun perin herännyt työtehtävieni kautta. Viimeisen parin vuoden aikana mielenkiintoni on kohdistunut etenkin museon kokoelmissa oleviin kontekstittomiin ja numeroimattomiin esineisiin sekä niiden käyttöpotentiaalin kehittämiseen. Tämä kiinnostus on osaltaan motivoinut aiheen kohdistamisessa ja heijastuu näin ollen suoraan maisteritutkielmaani. Tutkimuskohteeni tarkentui vuorostaan kolmisen vuotta sitten, kun työskentelin Tekniikan museolla erilaisten projektien parissa. Yhtenä projekteista oli vuoden 2021 loppupuolella KAMU Espoon kaupunginmuseolle toteutettu inventointityö, jonka aikana kävin läpi keräilijän lahjoittaman suurehkon esinekokoelman. Kokoelma oli lahjoitettu museolle vuonna 2010 ja se koostui suurimmaksi osaksi erilaisista sähkötoimisista kodin käyttöesineistä. Esinekokonaisuutta ei ollut luetteloitu museon kokoelmiin ja lahjoitushetkestä inventointiprojektin alkuun asti se oli ollut koskemattomana museon säilytystiloissa. Kokonaisuus tunnetaan museolla nimellä "Lukkosen-kokoelma".

Museonäkökulmasta kokoelman käyttöaste on haastava esimerkiksi vähäisten kontekstittietojen vuoksi. Toisaalta yksikään siihen kuuluvista esineistä ei kerro millään tavalla espoolaisesta kulttuuriperinnöstä, eikä niiden sen vuoksi katsota kuuluvan KAMU Espoon kaupunginmuseon tallennusvastuualueeseen (KAMU 2019, 27). Museon toimesta esineille pyrittiin löytämään uudenlainen käyttötarkoitus, minkä myötä osa esinekokoelmasta pääsi esille osallistavaan pop up -näyttelyyn. Näyttelyyn

valikoitui erilaisia pelit ja lelut -teemaan sopivia esineitä, joita ihmisten oli mahdollista koskea. Tuntuikin kiehtovalta ajatukselta ikään kuin seurata näiden esineiden matkaa keräilykohteesta aina näyttelyesineeksi asti.

Tutkielma-aihetta tarkastelen kokoelmatyöntekijän lähtökodista käsin ja tavoitteenani on avata niitä merkityksiä, joita tutkimuksen keskiössä oleva esinekokonaisuus nykyhetkessä ilmentää. Katson kohdetta niin keräilijän, museon kuin myös näyttelykävijän näkökulmasta. Samalla kiinnostukseni kohdistuu etenkin kontekstittomien tai vähällä käytöllä olevien esineiden käyttöpotentiaalin lisäämiseen ja kehittämiseen. Vaikka tapauksen yhteydessä tuonkin esiin kokoelman menneisyyttä ja siihen liittyviä haasteita, niin tutkielman rajauksesta johtuen ei ole olennaista pohtia historian tapahtumien syuseuraussuhteita taikka aikalaisia ratkaisuja, vaan keskittyä nykyhetkeen sekä tulevaan.

Tutkimuksessani pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälaisia merkityksiä esinekokonaisuuteen liittyy keräilijän, museon ja näyttelykävijöiden näkökulmasta?
- Miten osallistava pop up -näyttely koetaan kävijöiden näkökulmasta?
- Miten osallistava pop up -näyttely mahdollistaa vaihtoehtoisen tavan hyödyntää museon kokoelmissa olevia heikon käyttöasteen esineitä tai esinekokonaisuuksia?

Ensimmäisen luvun seuraavissa osioissa avaan tarkemmin tutkimuksen teoreettista viitekehystä sekä niitä menetelmiä ja -aineistoja, joita olen tutkimuksessani käyttänyt. Tämän jälkeen tarkastelen esinekokonaisuutta eri näkökulmista käsin. Luvussa kaksi keskityn tutkimaan kohdetta lahjoittajan näkökulmasta ja kolmannessa luvussa tuon vuorostaan museon näkökulmaa esiin. Luvussa neljä käsittelen osallistavaa pop up -tapahtumaa, minkä jälkeen pohdin esinekokonaisuuden merkitystä sekä tapahtumaan liittyviä kokemuksia yleisön näkökulmasta käsin. Kuudennessa luvussa koostan merkityslausunnon edellä esitettyjen kolmen erilaisen näkökulman pohjalta. Lopuksi kokoan tutkielmaan liittyviä ajatuksia yhteen johtopäätösten muodossa.

1.2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Kokoelmien hallintaan liittyvä keskustelu on ollut museotalalla kiivasta 2010-lukua lähestyttäessä. Elettiin aikaa, jolloin digitaalisen teknologian kehittyminen helpotti niin verkostoitumista kuin myös kokoelmiin liittyvän tiedon saavutettavuutta. Samaan aikaan museot alkoivat tulla tietoisemmiksi resurssiensa rajallisuudesta ja laajaa keskustelua herättikin muun muassa kokoelmien hallitsematon kasvu.

(Sarantola-Weiss 2021, 190.) Vuosikausia kestäneen massatuotannon myötä myös potentiaalisia museoesineitä on ollut ja on yhä valtavat määrät. Nykyiset museoesineet ovatkin usein massatuotettuja kohteita, joilta puuttuu esimerkiksi tiettyyn alueeseen tai valmistajaan liitettävät ainutlaatuiset piirteet. (Ahola 2021, 236.) Kokoelmien hallitsematon kasvu johtaa vuorostaan herkästi kokoelmien hallinnan heikkenemiseen, kun tietosisältöä ei pystytä kartuttamaan yhtä nopeassa tahdissa kuin mitä esineet karttavat. Aikaisemmin ei ole ollut tarkasti määriteltyä tapaa ohjaamassa kokoelmien karttumista. Se, että museot eivät ole tietoisia kaikista luettelolomattomien kokoelmiensa sisällöstä johtaa väistämättäkin kontekstittomien esineiden syntyymiseen. (Vilkuna 2010, 74; Robbins 2016, 29; Ahola 2021, 236–237.) Museokokoelmiin on kertynyt liian paljon esineitä, joista tiedetään liian vähän (Robbins 2016, 31). Tämä vuorostaan vaikeuttaa suunnitelmallisen kokoelmahallinnan toteuttamista (Ahola 2021, 236–237).

Vuoden 2010 jälkeen suomalaisella museokentällä onkin kiinnitetty yhä enemmän huomiota kokoelmahallinnan kehittämiseen ja esimerkiksi TAKO-verkosto eli museoiden tallennus- ja kokoelmatyöverkosto (18.6.2024 alkaen yhdistys, Museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO ry) on saanut alkunsa vuonna 2009. (Ahola 2012, 1; TAKO ry). TAKOn kehittämän valtakunnallisen tallennustyönjaon tavoitteena on tallentaa suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöitä hallitusti. Sen myötä on mahdollista muodostaa kokonaiskuva siitä mitä verkostoon kuuluvat museot tallentavat ja miten eri museoiden kokoelmat limittyvät toisiinsa. Tallennustyönjaon avulla yksittäiset museot voivat kohdentaa kartuntaansa ja suunnata resurssinsa ydintehtäväänsä. Verkoston tavoitteena on siis tallentamisen järjeistäminen, päällekkäiskartunnan poistaminen sekä tallennustyön jakaminen. (TAKO). Kokoelmien hallintaan kehitettiin niin sanotusti yhteiset pelisäännöt.

Kokoelmien hallintaan liittyen dynaamisen kokoelman käsite alkoi myös nostaa päätään 2000-luvun alkuvaiheessa. Samaan aikaan puhe kokoelmien hallinnasta kääntyi kohti kokoelmien kehittämistä. Käsitteen mukaan museokokoelma ei ole pysyvä vaan sen sisältö sekä merkitys voivat muuttua aikojen saatossa. Lisäksi siihen sisältyy niin tallentaminen kuin poistojenkin tekeminen. Yhteisöjen ja yleisöjen osallistaminen nähdään myös osana dynaamisia kokoelmia ja viime vuosikymmeninä painopiste onkin siirtynyt kokoelmalähtöisyydestä kohti yleisölähtöisyyttä. (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2021, 171; Robbins 2016, 29.) Osallistamisen käsitettä avaan tarkemmin luvussa 4.1. Edellisten lisäksi nykyisten ja tulevien kokoelmien merkityksen arviointi nousi tärkeään asemaan, minkä seurauksena arvioinnin tueksi kehitettiin useita erilaisia menetelmiä (Sarantola-Weiss 2021, 190 ; Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2021, 171). Yksi näistä on suomalaiselle museokentälle kehitetty Merkitysanalyysimenetelmä (2015), jota sovelletaan tässäkin tutkielmassa.

Mistä sitten esineen merkitys museokontekstissa muodostuu? Yksi esineen merkitystä määrittävä termi on *museoarvo*, jonka alunperin on esittänyt tsekkiläinen museologi Zbyněk Zbyslav Stránský (Stránský 1974, viitattu lähteessä Mensch 1992, luku 7). Museoarvo on olennainen osa kokoelmiin kuuluvaa esinettä ja sillä tarkoitetaan kohteen arvoa niin museon sisällä kuin myös yhteiskunnassa. Se miksi jokin esine on museaalisesti arvokas pohjautuu siitä tehtyihin kulttuurisiin tulkintoihin, ei niinkään esineen sisäisiin ominaisuuksiin. Miten hyvin merkitys yksittäisen esineen tai laajemman kokoelman avulla välittyy. Esineisiin on mahdollista liittää erilaisia merkityksiä kontekstien kautta, jolloin myös esineestä tallennettujen tietojen eli luetteloinnin tasokkuus vaikuttaa museoarvoon. Jos esineeseen liittyvät dokumentaariset kontekstitiedot jäävät tallentamatta, niin sen museoarvo osana kokoelmaa ei pääse toteutumaan. Kontekstin ja dokumentoinnin puute vaikuttaa näin ollen heikentävästi esineen museoarvoon. Lisäksi tämän tyyppisten esineiden hoito vaatii museolta usein paljon työtä ja resursseja, eivätkä sellaisessa tilassa olevat esineet myöskään rikastuta kokoelmia. (Robbins 2016, 69–70; Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 8–9.)

Konteksti esiintyy terminä niin museoarvon, kokoelmapoistojen kuin myös käytettävyyden yhteydessä. Pelkkä esine ei juuri kerro itsestään, vaan se tarvitsee rinnalleen tietoa. Esineen museaalisuus on suoraan yhteydessä esineeseen liittyviin kontekstitietoihin, jolloin tallennuksen keskiössä ei ole itse esine vaan se mitä esine ilmentää. Kontekstitiedot sinetöivät museoesinestatuksen. Mitä enemmän, laajemmin ja syvällisemmin esineestä tiedetään, niin sitä varmemmin se tunnustetaan osaksi museokokoelmaa. Jos esineitä lähestytään kontekstisidonnaisesti, niin sen myötä määritellään miten ja mitä esineestä halutaan kertoa ulospäin. Yhdellä kohteella voi olla samanaikaisesti useita erilaisia konteksteja esimerkiksi sen käyttö- tai valmistushistoriaan liittyen. (Robbins 2016, 189; Vilku 2010, 75.) Kontekstitietoja voivat olla esimerkiksi esineen synty- ja materiaalihistoriaan liittyvät tiedot, omistushistoria sekä myöhemmin annetut merkityslausunnot. Kontekstitietoa on periaatteessa mikä tahansa esineeseen liittyvä tieto. Toisaalta kokoelmiin kuuluvan esineen kontekstit voivat vaihdella sen museoaikana, mikä vuorostaan voi parantaa esimerkiksi kontekstittoman esineen museoarvoa. (Robbins 2016, 190.) Jos jokin menneisyyden näkökulma ei tunnu soveltuvan aikalaiseen esitystapaan, on monesti mahdollista löytää jokin toinen lähestymiskulma. Lisäksi alkuperäisten kontekstitietojen puuttuessa sekundäärikontekstin avulla esineistä on mahdollista tallentaa myös alkuperäisiä vastaavia tai rinnakkaisia konteksteja (Robbins 2016, 70).

Museokontekstissa sana käyttö esiintyy esimerkiksi käyttöasteen, käyttökokoelmien sekä poiston perusteen yhteydessä. Tutkimuskohteena olevan esinekokonaisuuden näkökulmasta olennainen termi on edellä mainittu *käyttöaste*. (Robbins 2016, 186.) Valitsemani näkökulma huomioiden saatan viitata termiin myös

sanalla *käyttöpotentiaali*, joka esiintyy myös suomalaisen merkitysanalyysimenetelmän yhteydessä. Käytön kehittäminen on potentiaalia ja potentiaali sanana johdattelee hieman toiveikkaampiin tulevaisuuden näkymiin. Käyttöasteen katsotaan olevan suoraan yhteydessä museoesineen olemassaoloon. Ne esineet joilla nähdään olevan arvoa esimerkiksi näyttelyn tai esittämisen näkökulmasta saavat enemmän huomiota osakseen, kuin ne joiden arvon katsotaan olevan alhainen. (Robbins 2016, 187.) Tässä yhteydessä merkittävään osaan nousee esimerkiksi se tieto mitä esineistä on olemassa. Mitä enemmän esineistä tiedetään, sitä paremmin niitä osataan hyödyntää. Toisaalta käyttöpotentiaalia voi olla kohteen merkityksellisyys esimerkiksi tutkimusaineistona, opetusmateriaalina tai vaikkapa inspiraation lähteenä (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 13).

Kuten edellä on esitetty, niin useissa kokoelmissa saattaa olla epäsoveliaa aineistoa, jolle ei tässä hetkessä löydetä käyttötarkoitusta. Yhtenä keinona jo kertyneiden kokoelmien hallintaan ehdotetaan *kokoelmapoistoja*, mikä on aiheena noussut 2010-luvulla yhä laajempaan keskusteluun (Vilkuna 2010, 74; Robbins 2016, 92.) Esimerkiksi Nina Robbins (2016) on käsitellyt aihetta laajasti väitöskirjassaan *Poisto museokokoelmasta: Museologinen arvokeskustelu kokoelmanhallinnan määrittäjänä ja vuorostaan käytännönläheisempi kulma kokoelmapoistoihin löytyy esimerkiksi Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt* -julkaisusta (Robbins 2016; Honkasalo ym. 2015). Poistoprosessi ja sen periaatteet määrittävät jokaisen museon omassa kokoelmapolitiikassa, eli poisto on osa kokoelmanhallintaa ja museot vastaavat itse poistoja koskevista säännöistä (ICOM 2019, 3; Robbins 2016, 109). Poistolla tarkoitetaan tässä yhteydessä ainoastaan aktiivista poistoa, eli harkittua toimenpidettä, minkä seurauksena esineen rooli museossa muuttuu tai fyysinen esine poistetaan (Robbins 2016, 106). Esimerkiksi kontekstittomat ja heikon käyttöasteen esineet saattavat olla erityisesti tarkastelun kohteena (Robbins 2016, 108–109). Pelkkä käytön puuttuminen ei kuitenkaan voi olla ainoa peruste kokoelmapoistolle. Ehkä kokoelmaan sopimattoman esineen voisikin nähdä osana näyttely- tai tutkimuskäyttöä. Esimerkiksi tutkimuksen kautta on usein mahdollista rikastuttaa esineen kontekstittietoja ja sen myötä parantaa esineen käytettävyyttä. Tämä saattaa vuorostaan nostaa esineen merkittävyyttä suhteessa kokoelmaan. Käyttö ei myöskään aina vaadi fyysisen esineen käyttöä vaan sitä voidaan toteuttaa virtuaalisesti sekä pelkän esineeseen liittyvän tiedon osalta. (Robbins 2016, 188.)

Museotyö onkin usein jatkuvaa tasapainottelua tallentamiseen ja arvottamiseen liittyvien eri näkökulmien sekä kriteerien välillä, puhutaan museologisesta kompromissista. Päätösten taustalla on aina ihminen, jonka näkökulmat ja kiintymykset vaikuttavat valintoihin. Luettelointi itsessään on kuitenkin yhä hyvin teknistä tiedon tallentamista. Siinä keskitytään lähinnä esineeseen liittyviin ulkoisiin tekijöihin eikä niinkään siihen mitä esine vaikkapa merkitsee tai minkälaisia tarinoita

siihen liitetään. (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2021, 170.) Lisäksi nykyiset kokoelmanhallintajärjestelmät antavat suhteellisen tiukat raamit sille minkälaista tietoa objekteista tallennetaan. Miten tallennettavaan tietoon voisi sitten saada lisää syvyyttä? Voisiko esineisiin liittyviä tarinoita ja merkityksiä ymmärtää yhä laajemmin? Phillipp Schorch (2014) on nostanut tutkimuksessaan *Cultural feelings and the making of meaning* esiin miten vielä 2010 luvun alkupuolella aistit, tunteet, emootiot, affektit sekä keholliset tuntemukset ovat jääneet kulttuuritutkimuksen ulkopuolelle. Etenkin museokävijöiden näkökulma on vielä tuolloin sivuutettu täysin. (Schorch 2014, 24.) Aihe on kymmenisen vuotta sitten alkanut saavuttaa kiinnostusta ja jo tuolloin on tunnistettu sen potentiaali myös kulttuurien tutkimuksessa.

Vaikka Schorchin artikkelissa kiinnostus kohdistuu erityisesti näyttelytoteutuksen myötä näyttelykävijässä herääviin tunteisiin sekä tuntemuksiin, niin aineistoa on mahdollista suhteuttaa esimerkiksi museoille lahjoitettujen esineiden ympärille rakentuviin merkityksiin. Toisaalta myös siihen, miten merkittävä vaikutus moniaistillisella kokemuksella voi olla verrattuna esimerkiksi siihen, että ainoastaan näkee esineen vitriinissä. Artikkelissa korostuukin miten aistit ovat yksi väylä erilaisten tunteiden ja muistojen heräämiseen (Schorch 2014, 29). Hajut, äänet tai materiaalin tuntuma voivat nostaa pintaan muistoja hyvinkin nopeasti, jopa jo unohdettuja sellaisia. Toteutuakseen se vaatii kuitenkin mahdollisuutta käyttää näitä aisteja, mikä vuorostaan tarkoittaa läsnäoloa ja jonkinlaista tarttumapintaa. Lisäksi jokainen kokemus herättää meissä erilaisia tunteita sekä tuntemuksia. Koemme asioita eri tavoin, ja erilaisten merkitysten muodostumiseen vaikuttavat ihmisen omat tunteet sekä elämäkokemukset. (Schorch 2014, 29.) Oli kyseessä sitten näyttelyssä koettu hetki tai se mitä museon kokoelmiin lahjoitettu objekti lahjoittajalle merkitsee.

Erilaiset aistimukset ja tuntemukset liittyvät vahvasti merkityksen antoon. Niiden myötä muodostuu eräänlainen moniulotteinen sisäinen ymmärrys, jota on mahdotonta välittää ulkopuoliselle sanoin. Jotta ylipäättäen olisi mahdollista ymmärtää tietyn kohteen merkitystä, tulisi ensin ymmärtää siihen liittyvän henkilön tunne- ja kokemusmaailmaa. (Schorch 2014, 31.) Kerronnan avulla on mahdollista johdattaa ainakin ajatuksen tasolla jonkin kohteen, kuten esineen, merkityksen ääreen. Kerronta ei kuitenkaan voi koskaan täysin vangita sitä kaikkea mitä esimerkiksi jokin kokemus pitää sisällään tai mitä jokin asia henkilölle merkitsee. Kyseessä on tunne ja eräänlainen sisäinen tulkinta, mitä on haastavaa sanoittaa, ja sen myötä haastavaa myös kontekstualisoida. Onnistunut kerronta voi kuitenkin lisätä ymmärrystä ja tarjota samaistumis pintaa, ja näin ollen mahdollistaa empatian kokemisen. (Schorch 2014, 29.) Vaikka emme voi kokea tai tuntea asioita samoin, niin objekti voi toimia eräänlaisena avaimena yksilön sekä erilaisten yhteisöjen syvällisempään ymmärtämiseen.

Kiinnostus ihmisten sisäisen maailman ymmärtämiseen suhteessa kulttuurihistoriallisiin objekteihin sekä kulttuuriperintökohteisiin on kasvanut entisestään 2020-luvulle tultaessa. Tunnepuhe tuntuu nousseen esiin kaikkialla ympäristössämme ja yhteiskunnassamme, eikä siis ihme että se ulottuu myös kulttuurin tutkimukseen. Kiinnostuksen keskiöön ovat nousseet samat teemat, joita Schorch on artikkelissaan nostanut esiin, eli aistit, tunteet ja affektit. Asiat, mitkä vaikuttavat kokemusten ja merkitysten muodostumisen taustalla. Tosin nykyään kiinnostus kohdistuu museon ohella myös yksilöihin, yhteisöihin ja yleisöihin. Vaikka aihe ei olekaan tutkimuskohteena aivan uusi, niin sen ajankohtaisuudesta viestii etenkin etnologian tutkimusalalla muutaman vuoden sisään valmistuneet julkaisut sekä tutkimushankkeet.

Vuonna 2020 julkaistussa kokoomateoksessa *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* paneudutaan otsikon mukaisesti affekteihin sekä tunteisiin kulttuurin tutkimuksessa. Teemaa lähestytään erilaisista näkökulmista käsin. Teoksen lähtökohtana on ajatus siitä, miten esimerkiksi tunteet, emootiot sekä ruumiilliset tuntemukset vaikuttavat erilaisiin merkitystenantoihin. (Rinne, Kajander ja Haanpää 2020.) Anna Kajanderin sekä Eerika Koskinen-Koiviston (2021) artikkelissa *Aistikokemukset ja affektiivisuus arjen materiaalisien kulttuurin tutkimuksessa* tuodaan vuorostaan esiin affektiivista käännettä esinetutkimuksen näkökulmasta käsin. Aikaisemmin on pyritty ymmärtämään niitä merkityksiä, joita esine ilmentää, kuten arvot, asenteet ja muistot. Viime vuosina on kuitenkin siirrytty kohti syvällisempää ymmärryksen tasoa, mihin liittyy muun muassa ihmisen ja esineen välinen vuorovaikutus sekä materiaalisuuteen liittyvien kokemusten tiedostamattomat ja sanallistamattomat puolet. (Kajander ja Koskinen-Koivisto 2021, 360.) Artikkelissa esitellään lisäksi SENSOMEMO-tutkimusprojektia. Kyseessä on vuosien 2020–2024 välisenä aikana käynnissä ollut projekti *Material and Sensory Memories: Explorations on Autobiographical Materiality*, missä selvitettiin ihmisten arkisia yhteyksiä materiaalisuuteen sekä esine-suhteisiin. Tutkimuksen keskiössä ovat kodin muistoesineisiin liittyvät muistot ja kokemukset. Mikä on esineisiin liittyvien tunteiden, aistikokemusten sekä muistojen vaikutus ihmisiin. (SENSOMEMO.)

Toisaalta aihetta on lähestytty myös kriittisemmällä otteella. Esimerkiksi Helsingin yliopistolla on tällä hetkellä (syksy 2024) käynnissä tutkimushanke *Kokoelmien kosketus: museot tunnetyön kenttänä*, jossa tarkastellaan kokoelmatyötä tunnetyönä niin museoammattilaisten kuin -yleisön näkökulmista käsin. Erilaisten osapuolten välinen vuorovaikutus nostaa väistämättäkin pintaan erilaisia tunteita, mitkä osaltaan vaikuttavat esimerkiksi kulttuuriperintöön liittyviin valtasuhteisiin. (Helsingin yliopisto.) Kulttuuriperintöön liittyvät valtasuhteet sekä omistajuus nousevat esiin myös vastikään julkaistussa kokoomateoksessa *Kenen kulttuuriperintö? – Tunteet, tilat & teot*. Teoksen artikkeleissa käsitellään kulttuuriperintöön liittyviä merkityksiä sekä

omistussuhteita kriittisestä moniäänisestä näkökulmasta käsin. Keskiössä ovat kulttuuriperintötyöhön liittyvät intressit, jännitteet sekä ristiriidat. (Lähdesmäki ym. 2024.)

Museoesineitä ja niihin liittyviä merkityksiä on tarkasteltu myös muutamassa viime vuosien aikana valmistuneessa pro gradu -tutkielmassa. Suvi Pajusen vuonna 2018 valmistuneessa tutkielmassa *Esineiden tarinat: museoesineen merkitys ja sen tutkiminen Museum of Broken Relationships-museon esineistä kerrottujen tarinoiden kautta*, tarkastellaan esineen merkityksellisyyttä sekä merkityksen muodostumista. Tutkimuskohteena ovat Museum of Broken Relationships -museoon lahjoitetut esineet ja tarinat niiden taustalla. Vuoden 2024 syksyllä on lisäksi valmistunut Sanni Andersénin pro gradu -tutkielma *Koettuja esineitä ja muisteltuja laululeikkejä : Päiväkoti Pihlajan lasten roolivaatteiden museaaliset merkitykset*, jonka keskiössä ovat Lastentarhamuseon kokoelmiin kuuluvien roolivaatteiden museaaliset merkitykset. Tutkielmassa perehdytään siihen minkälaisia merkityksiä laululeikeissä käytettyihin lasten roolivaatteisiin voidaan kokoelmanäkökulmasta liittää ja miten nämä merkitykset ovat muodostuneet.

Esineisiin liittyvien merkitysten syvällisempään ymmärtämiseen tarvitsemme näin ollen ymmärrystä merkitysten muodostumisen taustalla vaikuttavista tekijöistä, kuten aistikokemuksista ja tunteista. Vähällä käytöllä oleviin esineisiin liittyen erilaisten haasteiden sijaan olisikin hyvä nähdä esineiden tuomat mahdollisuudet ja potentiaali esimerkiksi tutkimuskäytössä. Kontekstittomat esineet voisivat toimia kerronnan välikappaleita, eräänlaisina linkkeinä eri kokemusten välillä. Keskustelun ja muistelun herättäjiä sekä merkitysten esiintuojia. Erilaisten merkitysten ja kokemusten syvällisemmän ymmärryksen kautta voimme lisätä ymmärrystä itsestä ja meitä ympäröivästä maailmasta, menneistä ja tulevista ajoista. Tutkimuksen myötä kertyvää tietoa voisi hyödyntää kulttuuriperintötyössä monellakin eri saralla. Olemassa olevien kokoelmien rikastuttaminen ja käyttöpotentiaalin kehittäminen tulisi nähdä ainakin yhtenä vaihtoehtona muiden ohella.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja -aineistot

Laadulliselle tutkimukselle ominaisesti pyrin tutkielmassani ymmärtämään syvällisesti yhtä selkeästi rajattua tutkimuskohdetta. Tutkimusstrategiani voisi näin ollen sanoa olevan laadullinen tapaustutkimus. Valitsemani tutkimuskohde edustaa laajempaa ilmiötä ja asetelma rakentuukin sen myötä yhtä ilmiötä edustavan tapauksen vaaraan. Kyseessä on eräänlainen prosessi, jossa esinekokonaisuuden matkaa seurataan esineiden keräämisestä lahjoitukseen ja lahjoituksesta aina pop up -näyttelyyn asti. Tutkimuksessa kiinnostus kohdistuu prosessin keskiössä olevaan esinekokonaisuuteen ja sille annettuihin merkityksiin, joita tarkastellaan kolmesta erilaisesta

näkökulmasta käsin. (Vuori 2021a; Juuti ja Puusa 2020a, 9.) Näistä esinekokonaisuuteen liittyvistä merkityksistä pyrin koostamaan teoreettisesti mielekkään tulkinnan ja laadullinen tutkimusote soveltuukin erinomaisesti tämänkaltaisen, ihmisten tajuntaan liittyvän ilmiön tutkimiseen (Juuti ja Puusa 2020b, 76–77; Tuomi ja Sarajärvi 2002, 98). Tavoitteenani on tarjota tutkimuskohteesta mahdollisimman tarkka ja havainnollistava kuvaus, jotta sen kautta on mahdollista oppia uutta ja toisaalta hyödyntää sitä myös muissa yhteyksissä (Vuori 2021a).

Pääasiallinen tutkimusaineistoni koostuu alan kirjallisuudesta sekä tuotetuista dokumenteista. Esinekokoelmaan liittyvien merkitysten tarkastelu pohjautuu keräilijänäkökuulmassa keräilijän kokoelmastaan kirjoittamaan omakustannekirjaan, ja museonäkökuulman tukena käytän vuorostaan KAMU Espoon kaupunginmuseon kokoelmapolitiikkaa. Näyttelytoteutuksen muodostumiseen sekä esinekokoelmaan liittyvät tiedot pohjautuvat esinekokoelmaan liittyvien projektien aikana tuottamiini aineistoihin; kuten inventointilistaan, projektipäiväkirjaan sekä museon kanssa aiheesta käytyihin keskusteluihin.

Edellisten ohella olennainen osa tutkimusaineistoani on näyttelytoteutuksen kautta tuotettu materiaali sekä näyttelyssä esillä olleet esineet. Niiden avulla perehdyin esinekokonaisuuteen liittyviin merkityksiin näyttelykävijöiden näkökulmasta. Tutkimusaineistoa kerättiin kyselylomakkeiden avulla, mikä on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 83). Kyselyn tavoitteena oli selvittää mitä näyttelyesineet näyttelyyn osallistujille merkitsevät. Merkityksiä lähestyttiin esineisiin liittyvien muistojen kautta. Samalla kartutettiin myös näyttelykävijöiden kokemuksia näyttelytoteutuksesta sekä heidän suhdettaan esillä oleviin esineisiin. Kyselylomakkeita hyödynnettiin lisäksi haastateltavien rekrytoimiseen, eli kyselyn yhteydessä tiedusteltiin vastaajan halukkuutta osallistua myöhemmänä ajankohtana toteutettavaan haastattelututkimukseen. Kyselyn ohella havainnoin näyttelytiloja ja tarkastelin tilan ominaisuuksia sekä näyttelyn toteutusta. Havainnointi oli tyyliltään avointa, eli tein tapahtumasta muistiinpanoja mahdollisimman avoimin mielin (Paalumäki ja Vähämäki 2020, 134). Näyttelytiloista tehdyt havainnot auttavat muodostamaan kuvan tilanteesta, jossa esineitä on tarkasteltu. Havainnointi toimii lähinnä muun aineiston tukena ja sen avulla on mahdollista arvioida esimerkiksi näyttelytilojen vaikutusta aineiston keräämiseen sekä saatuihin tuloksiin.

Kyselyn kautta tuotetun laadullisen aineiston analysoinnissa hyödynnän aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jossa tutkimuskysymyksiin pyritään vastaamaan yhdistelemällä aineistosta esiin nousevia käsitteitä. Valittu analyysimenetelmä perustuu siihen, että tutkimusaineiston pohjalta tehdään erilaisia tulkintoja sekä päätelmiä. Tutkittavasta ilmiöstä pyritään sen myötä muodostamaan käsitteellisempi näkemys. Tavoitteena on ymmärtää tutkittavia heidän omista näkökulmista käsin ja johtopäätökset pohjautuvatkin tutkittavien esinekokonaisuudelle antamiin merkityksiin. (Tuomi

ja Sarajärvi 2002, 127.) Tutkielmassa tehdyllä analyysillä ei tavoitella ilmiön abstraktia kuvausta vaan kartoitetaan millaisin tavoin kohdetta kuvataan ja pyritään sen kautta paikantamaan siihen liittyviä erilaisia merkityksiä näyttelyyn osallistuneiden näkökulmasta (Vuori 2021b).

Tutkimuskohteena oleva esinekokonaisuus on osa museokokoelmaa ja sen puolesta tuntuu luontevalta soveltaa suomalaista merkitysanalyysimenetelmää kokoelmaan liittyvien erilaisten merkitysten paikantamiseen. Kyseessä on museoiden käyttöön suunniteltu museo-objektien ja kokoelmien merkitysten sekä museoarvon määrittämiseen käytettävä menetelmä, eli yhdenlainen työkalu (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 5). Merkitystä arvioidaan seitsemän kriteerin avulla, jotka ovat: edustavuus, autenttisuus, historiallinen ja kulttuurinen merkitys, elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys, yhteisöllinen merkitys, ideaalitila sekä hyödynnettävyys ja käytettävyys (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 12–13). Lisäksi pohdin minkälainen voisi olla esinekokonaisuuden tulevaisuusperintö, eli sen roolia kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa. Tulevaisuusperintö toimii merkityslausunnon kahdeksantena kriteerinä. (Paaskoski 2024.) Tulevaisuusperintöön liittyvään pohdintaan suhteessa kulttuuriperintöön ohjeistetaan esimerkiksi *Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintö: Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön* -julkaisussa (Paaskoski ym. 2022). Merkitysanalyysimenetelmää sekä edellä esitettyjä kriteereitä mukaillen arvioin kohteen merkitystä kolmesta erilaisesta näkökulmasta käsin ja koostan tutkimusaineistoon pohjaten näyttelyssä esillä olleen esinekokonaisuuden merkityslausunnon.

Kun tarkoituksena on tarkastella tutkimuskohteen saamia erilaisia merkityksiä, ei voi poissulkea niitä merkityksiä mitä itse kokoelmalle mahdollisesti antaa. Tähän liittyen on syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, minkälainen on oma suhde näyttelyssä esillä olleisiin esineisiin ja miten se voi vuorostaan vaikuttaa erilaisten johdopäätösten ja tulkintojen tekemisen taustalla. Näyttelyyn valittujen esineiden joukossa oli itselle lapsuudesta tuttuja kohteita, jotka väistämättäkin herättävät erilaisia muistoja ja tuntemuksia. Toisaalta esinekonservaattorin tutkinto sekä kokoelmatyöntekijän tausta teknologian kehitykseen liittyvien kulttuurihistoriallisten esineiden parissa voivat muovata sitä, miten esineisiin suhtautuu ja miten niitä katsoo. Kuten myös projektityöskentely Lukkosen-kokoelmaan kuuluvien esineiden parissa. Nämä taustalla vaikuttavat tekijät onkin hyvä tunnistaa ja tiedostaa, jotta aineistoon voi suhtautua mahdollisimman objektiivisesti.

2 KERÄILIJÄ JA KOKOELMA

Tutkielman keskiössä oleva esinekokonaisuus on aikanaan muodostunut keräilyharrastuksen kautta ja tässä luvussa on tarkoitus perehtyä esinekokonaisuuteen liittyviin merkityksiin keräilijänäkökulmasta. Avaan ensin yleisellä tasolla keräilijäkulttuuria ja syitä objektien keräämisen taustalla, joskin kiinnostukseni kohdistuu erityisesti toiminnan taustalla oleviin merkityksiin sekä tunteisiin. Tämän jälkeen tuon esiin KAMU Espoon kaupunginmuseolle lahjoitetun esinekokonaisuuden taustaa ja pohdin mitä kokoelma keräilijälle merkitsee. Kyseessä on ensimmäinen merkitysnäkökulma, josta esinekokonaisuutta tarkastelen.

2.1 Keräilijät ja keräilijäkulttuuri

Väittäisin, että monet meistä keräilevät jotakin. Oli se sitten magneetteja matkoilta, valokuvia elämän varrelta tai puhelimia eri vuosikymmeniltä. Keräileminen on kouttavaa ja se vie helposti mennessään. Osa meistä tekee sitä lähinnä omaksi ilokseen, mutta osalle siitä tulee sitäkin suurempi tehtävä, jopa yhteiskunnallisella mittapuulla. Yhtä kaikki, keräilykohteesta tulee merkittävää, jotakin henkilökohtaista – osa itseä. Myös tutkimuskohteena oleva kokoelma on aikanaan hiljalleen muodostunut keräilyharrastuksen kautta. Mielestäni onkin olennaista hieman avata tätä teemaa, eli miten ja miksi yksittäiset ihmiset kartuttavat yksityisiä kokoelmiaan. Aihe itsessään on hyvin laaja, joten käsittelen sitä lähinnä yleisellä tasolla. Tutkimusaiheen rajaus huomioiden, kiinnostukseni kohdistuu etenkin keräilykohteen merkitykseen ja siihen liittyviin tunteisiin. Esimerkiksi Mădălina Diaconu (2021) on käsitellyt aihetta tutkimuksessaan *Collectors, Collecting and Non-collectibles Between Everyday Aesthetics and Aestheticism* estetiikan näkökulmasta.

Kerääminen nähdään inhimillisenä toimintana ja alun perin se onkin ollut yksi ihmiselämän perusedellytyksistä. Keräämistä toteutetaan eri ikäluokissa sekä eri

kulttuureissa. Eri aikakausina. Kerättäviä aiheita löytyy varmasti yhtä monta kuin on keräilijääkin. (Diaconu 2021, 135; Robbins 2016, 35.) Esimerkiksi 1600-luvun kuriositeettikabinetteihin on aikanaan haalittu kaikenlaisia erikoisia ja omituisia asioita. Samalla ne johdattavat myös museologian alkulähteelle (Diaconu 2021, 138; Vilkuna 2021, 87). Kabineteista on vuorostaan hiljalleen siirrytty kohti museoita ja museotoimintaa, jollaisena se meille nykypäivänä näyttäytyy. Syväluotaavaa tutkimusta museoiden kehittymisestä on esimerkiksi Anne Aurasmaan (2002) väitöskirjassa *Salomonin talo: Museon idea renessanssiajattelun valossa*. Etenkin 1900-luvulla museoissa suunnattiin aktiivisesti kohti kävijöihin, yhteisöihin sekä ympäristöön painottuvaa toimintamallia (Vilkuna 2021, 87). Tämän seurauksena museon ja yksittäisen keräilijän toiminta alkoikin erottua toisistaan yhä selkeämmin.

Vaikka tiet ovat aikanaan toiminnan puolesta lähteneet eri suuntiin, niin muuttoin museon ja keräilijän polut kulkevat yllättävänkin lähekkäin. Usein museokokoelmien taustalla on alun perin ollut yksityinen keräilijä, joten nämä yksityisinä pidetyt kokoelmat ovat olleet olemassa jo ennen niiden päätymistä museoihin. (Robbins 2016, 35; Mäkelä 2020, 215.) Toisaalta oma lukunsa ovat myös erikoismuseot, joista ainakin osa on saanut alkunsa keräilijän toiminnasta (Diaconu 2021, 136). Esimerkiksi Bruno Gronow (2022) tarkastelee maisteritutkielmassaan *Collectors, Museums, and the Life of Things. On the problems of object agency and why we collect* yksityismuseon avanneita keräilijöitä ja merkitystä keräämisen taustalla. Yksi huomattava ero museon ja keräilijän välillä on kuitenkin siinä miten esineitä katsotaan. Keräilijälle esine itsessään on arvokas, kun taas museossa se edustaa tiedon välikappaletta, esimerkkitapausta, joka on osa jotain suurempaa ilmiötä (Mäkelä 2020, 215). Vaikka keräilijän kokoelmaan kuuluvat yksittäiset esineet ovat merkityksellisiä, niin kokoelman merkitys muodostuu kuitenkin tietynlaisesta eheydestä (Diaconu 2021, 144). Kokonaisuus on merkityksellinen kokonaisuutena. Tämän myötä on helpompi ymmärtää, miksi kokoelma halutaan pitää ehyenä esimerkiksi lahjoitushetkellä tai esille asettamisessa.

Kerääminen on halua aktiivisesti kerryttää tiettyjä asioita ympärilleen. Se pitää sisällään sekä jonkin keräämisen että jonkin katsomisen. Toiminta muuttuu järjestelmälliseksi, kun kerättäviä asioita on kertynyt paljon ja ne halutaan laittaa järjestykseen. Se milloin kerääminen muuttuu järjestelmälliseksi ei kuitenkaan ole aina selvää. Toiminnan kannalta mielihyvän tuottamisella on merkittävä rooli. Mielihyvä motivoi keräämään. Usein keräämisen tavoitteena on täydellisen kokoelman saavuttaminen, mikä on ominaista esimerkiksi systemaattiselle keräämiselle. Motivaatio muodostuu tällöin täydellisyyden tavoittelusta. Samaan aikaan keräämistä toteutetaan tietyn viitekehyksen sisällä, mistä johtuen kokonaisuuteen kuuluvat esineet on olennaista pitää järjestyksessä. (Robbins 2016, 36, 38; Diaconu 2021, 136; Mäkelä 2020, 215.) Kokonaisuuden hahmottaminen voi muutoin olla hyvin hankalaa. Järjestelmällisyys

sekä kontrolli tuo selkeyttä ja sen myötä turvaa. Toisaalta kokonaisuuden järjestäminen voi ehkä olla eräänlaista kaaoksen hallintaa, ja tietyn elämänalueen hallintaa.

Keräämisessä kohtaavat sekä kokoelman omistamiseen liittyvä ylpeys, että sopivien esineiden metsästäminen mukanaan tuoma nautinto (Diaconu 2021, 137). Lähtökohtaisesti keräilijällä itsellään on tietynlainen valta kokoelmaansa ja siihen kuuluvien esineiden käsittelyyn. Se, että itsellä on oikeus käsitellä esineitä ja toisaalta päättää niiden käsittelystä, tuottaa tietynlaista mielihyvää. Itsellä on määräämisvalta ja omistajuus, mikä voisi liittyä esimerkiksi voiman tunteeseen. Toisaalta esineiden käsittelyn myötä avautuu myös mahdollisuus esineiden moniaistilliseen kokemiseen, mihin muutoin ei ole mahdollisuutta. (Diaconu 2021, 136–137.)

Esineiden esteettisyys ja kiinnostavuus tekevät keräämisen kohteista haluttuja ja vaikuttavat osaltaan keräämiseen (Diaconu 2021, 140). Kokoelmaan sopivien esineiden paikantaminen vaatii vuorostaan tietynlaista etsivän työtä, kun aarteita jaottelee niin sanotusti muun romun joukosta. Etsintä itsessään luo jännitettä ja kokonaisuuteen sopivan esineen löytäminen on varmasti palkitsevaa. Koukuttava mahdollisuuden tunne on etsinnöissä jatkuvasti läsnä. Löytämisen kautta esine saa ikään kuin uuden elämän ja tulee pelastetuksi. Keräilijä päättää mikä esineistä on pelastamisen arvoinen. Diaconu puhuu pelastamisen jälkeisestä keinotekoisesta elämästä, mutta mielestäni kyseessä on vain uusi elämänvaihe esineen elinkaaressa. Etsintöjen ja tiedon jakamisen myötä keräämiseen liittyy myös yhteisöllinen elementti. Vaikka keräilijät toimivatkin usein yksin, niin harrastuneisuuden kautta löytyy uusia yhteyksiä ja yhteisöjä. (Diaconu 2021, 137–138.) Antiikkiliikkeet tulevat tutuiksi, omaan verkostoon kertyy alan asiantuntijoita ja muiden keräilijöiden kanssa jakama yhteinen harrastus yhdistää.

Keräämisen taustalta välittyy myös tarve tulla näkyväksi sekä muistetuksi (Robbins 2016, 37). Kokoelman myötä muodostuu jotain mitä meistä jää jälkeen, jotakin merkityksellistä ja konkreettista. Diaconu toteaa, että kerääminen voi olla ikään kuin vastareaktio omalle ikääntymiselle tai jopa yhdenlainen keino suojautua kuolemalta. Ympäri haalitut keräilykohteet tuovat jonkinlaista turvaa ja toimivat vastalääkkeenä omalle katoavaisuudellemme. Ympäri on jotain pysyvää ja jotain kokonaista, mitä pystyy hallitsemaan ja mihin pystyy vaikuttamaan. (Diaconu 2021, 138.) On ainakin jokin kokonaisuus elämässä, mikä on täysin omassa hallinnassa.

Toisaalta keräämiseen liittyy myös nostalgisuus, menneisyyden muistaminen. Keräämisen kautta on mahdollista muistaa niin yksilön omaa kuin myös yhteisön historiaa. Keräilijä on kosketuksissa menneisyyteen kokoelmansa kautta. (Diaconu 2021, 139.) Systemaattinen keräilijä voi myös pyrkiä täydentämään historiallisia aukkokohtia keräämiensä esimerkkien avulla, jotta kerronnasta tulisi mahdollisimman täydellinen (Robbins 2016, 38). Kuten Robbins (2016) väitöskirjassaan toteaa, niin keräilijä

haluaa olla osa aikaa ja muistin jatkumoa. Tämä vuorostaan on museota ja keräilijää yhdistävä tekijä. (Robbins 2016, 37.)

Diaconun mukaan kerääminen on puolustusstrategia, minkä myötä on mahdollista suojata, tallentaa ja järjestää pieni pala maailmastamme ja toiminnan lopullisena tarkoituksena on ajan pysäyttäminen (Diaconu 2021, 138). Keräilijän toiminnan taustalla oleva ajatus on mielestäni jokseenkin samankaltainen kuin museoilla. On halu kartuttaa kokoelmia ja säilyttää asioita menneisyydestä. Tallentaa historiaa ja muistaa. Tosin yksityisten henkilöiden kohdalla suhde kokoelmaan on henkilökohtainen ja kokoelman saama tunnearvo voi näin ollen olla erittäin merkittävä. Kerääminen on osa ihmistä, osa identiteettiä. Se on harrastus ja jopa elämäntyö.

2.2 Lukkosen kokoelma

Vuoden 2010 keväällä insinööri Tapio Lukkonen lahjoitti KAMU Espoon kaupunginmuseolle suurehkon esinekokonaisuuden, jonka hän on nimennyt sähkökauden designesineiden kokoelmaksi. Lahjoitus koostui silloisen arvion mukaan 900 esineestä, joista vanhimmat ovat 1800-luvulta. Kokonaisuuden yhteydessä lahjoitettiin myös elektronisia pelejä. Lahjoitus sisälsi lisäksi kirjallisuutta sekä muita julkaisuja. Keräilijä oli koostanut kokoelmastaan luettelot, sekä ottanut esineistä noin 1100 valokuvaa. Lahjoitukseen sisältyi edellisten ohella kuvaesittely 82 designesineestä, kaksi lahjoittajan laatimaa opasta esineiden iän ja kontekstin määrittämiseen sekä *Sähköistä antiikkia art house* -kirja. (Lukkonen 2020, 4.) Lukkonen on luokitellut esinekokoelman useampaan pienempään alakokonaisuuteen: puhelin, lennätin, radio, televisio, äänentoisto ja äänitallenteet, kuvantoisto ja kuvatallenteet, tietojenkäsittely, pelit ja harrastevälineet, työvälineet, kodin sähkölaitteet sekä terveyden ja kauneudenhoitolaitteet (Lukkonen 2020, 10). Kyseessä on hyvinkin laaja esinekokonaisuus, jossa on edustettuna esineitä eri vuosikymmeniltä ja eri teemoihin liittyen.

Lahjoittajan keräilyharrastus on alkanut useampi vuosikymmen ennen kokoelman lahjoitusta museolle. Lukkonen (2020) toteaa, että 1800-luvulla syntynyt sukupolvi eli suurten keksintöjen aikaa, jolloin erilaisia uutuuslaitteita hankittiin vauhdilla. Esineistä osa oli enemmän ja osa vähemmän hyödyllisiä. 1970-luvulla uudet sukupolvet ryhtyivät vuorostaan selvittämään edeltävän sukupolven jäämistöjä, minkä yhteydessä antiikkiliikkeisiin kelpaamattomat esineet päätyivät roskalavoille. Osa tavaroista kulkeutui kuitenkin erilaisiin osto- sekä myyntiliikkeisiin. Lukkonen halusi pelastaa nämä korvaamattomiksi kokemansa esineet tuhoutumiselta, mikä sai hänet aloittamaan niiden keräilyn. Keräilykohteita hän etsi erilaisista antiikkiliikkeistä sekä osto- ja myyntiliikkeistä. Keräilystä tuli harrastus ja vastapaino töiden kiireille. Ensimmäinen mainittava esine päätyi Lukkosen kokoelmaan 1970-luvun alkupuolella.

(Lukkonen 2020, 8–9.) Tämä on taustana sille, miten esinekokoelma on aikanaan saanut alkunsa ja miten yksittäiset esineet ovat tulleet osaksi kokoelmaa.

Kokonaisuuteen kuuluvien esineiden suhteen ei kuitenkaan ole täyttä varmuutta, milloin tai mistä mikäkin yksittäinen esine on kokoelmaan alun perin hankittu. Myöskään esineiden historian vaiheita ennen keräilyesineeksi siirtymistä ei tunneta. Tämän vuoksi niiden käyttöhistoriaan liittyvät kontekstitiedot jäävät tuntemattomiksi. Suuressa osassa objekteista on kuitenkin niiden valmistukseen liittyviä merkintöjä, joten esimerkiksi valmistaja, valmistusmaa sekä valmistusvuosi on joko selvillä tai mahdollista selvittää. Tämän tyyppisten kontekstitietojen puuttumista osaltaan selittää keräilijän kiinnostuksen kohdistuminen taidenäkökulmaan eli designiin, teolliseen näkökulmaan eli tekniikkaan sekä käyttäjän näkökulmaan (Lukkonen 2020, 7). Toisaalta Lukkonen toteaa, että massatuotetuista esineistä olisi hyvä tallentaa ikään kuin näytteitä, jolloin nämä yksittäiset kappaleet toimisivat esimerkkeinä yhteisön käyttämistä esineistä (Lukkonen 2024). Edellisiin viitaten keräilyä on toteutettu näkökulmasta, jossa esineiden käyttö- ja omistushistoriaan liittyvien tietojen tallentaminen tai selvittäminen ei ole ollut olennaisessa osassa.

Keräily itsessään on vuorostaan kohdistunut etenkin aikansa urauurtaviin esineisiin sekä ensimmäisiin uutuuksiin. Myös kotimaisuus on ollut keräilijän mukaan merkittävä tekijä. Toisaalta Lukkonen on pitänyt arvossa esineiden muotoilua ja sitä, että ne on tehty niin sanotusti käteen sopivaksi. (Lukkonen 2020, 9.) Se miten keräilykohteeksi ovat valikoituneet erilaiset sähkötoimiset laitteet juontaa juurensa mahdollisesti lahjoittajan taustasta. Lukkonen on koulutukseltaan telealan insinööri ja ennen eläköitymistään toimi alalla useamman vuosikymmenen ajan. Hän oli aikanaan mukana myös nyt jo toimintansa lopettaneiden Soneran Telegallerian sekä Hämeenlinnan Elektra-museon perustamisvaiheissa sekä toiminnassa. Hänen kokoelmiaan on lisäksi deponoitu näiden edellä mainittujen toimijoiden näyttelyihin. (Lukkonen 2020, 7.) Yhteys teknologiaan onkin helposti löydettävissä ja yhteinen historia sen parissa on vahva.

Vuonna 2020 lahjoitushetkestä oli kulunut yli kymmenen vuotta ja lahjoittajaa oli jäänyt huolettamaan esinekokoelman kohtalo. Näin ollen hän päätti laatia Sähköistä antiikkia design laitteiden kokoelma -omakustannekirjan, minkä tarkoituksena oli muistuttaa museota lahjoituksesta. Kirjassaan Lukkonen pohtii, onko kokoelmaa enää edes olemassa. Kirjoituksesta välittyy lisäksi lahjoittajan kiinnostus kokoelman tulevaisuutta kohtaan. Kirjassa esitellään useita kokoelmaan kuuluvia esineitä ja niiden yhteyteen on kirjattu lyhyesti aikaan sekä paikkaan liittyvää kontekstitietoa, mikä vuorostaan nostaa hänen mukaansa esineiden merkitystä. Ne eivät ole enää pelkkiä unohdettuja objekteja menneisyydestä. (Lukkonen 2020, 6.) Julkaisun ensimmäisen sivun kuvaan on valikoitu vanha keittolevy. Kuvan yhteydessä Lukkonen mainitsee, kuinka kohde on nostettu romusta uuteen arvoonsa jalustalle (Lukkonen

2020, 2). Eli esineiden muistaminen ja esillä pitäminen tekee ne näkyväksi ja merkittäväksi. Jos Lukkosen mainitsemaan uusien keksintöjen aikaan kuluttaminen on nousut huomattavasti, niin nykykulutusyhteiskunnassa se on noussut aivan uusiin ulottuvuuksiin. Asioita otetaan itsestäänselvyytenä ja esineet vaihtuvat ja unohtuvat nopealla tahdilla. Kerääminen on halua säilyttää menneisyyttä ja kokoelma edustaa jotain, mitä ei haluta unohtaa.

Lahjoitushetkellä kokoelmaa oli tarkoitus käydä läpi museon toimesta esimerkiksi opiskelijoiden avustuksella. Lisäksi oppilaitosten kontaktointiin liittyen Lukkosen ajatuksena oli, että kokoelma esineineen voisi toimia ikään kuin oppimateriaalina esimerkiksi tuotteistamisessa, jolloin vanhasta oppimalla voisi kehittää uutta (Lukkonen 2024). Lahjoittaja onkin tarjoutunut antamaan kokoelman käsittelyn yhteydessä tukensa, osaamisensa sekä kontekstietoja esineisiin liittyen. (Lukkonen 2020, 6.) Toiveena museon suuntaan Lukkonen toteaa julkaisussaan, että haluaa nähdä osan kokoelmastaan konkreettisesti. Hän tuo esiin halunsa rikastuttaa kokoelmaa erityisesti yhteiskunnallisen sekä esinekohtaisen kontekstin osalta, millä hän tarkoittaa esineiden merkitystä kodin käyttöesineinä sekä interiöörien osana. (Lukkonen 2020, 7.) Toisaalta lahjoittajan toiveena on, että kokoelmaa hyödynnetään uudenlaisten näyttelykokonaisuuksien toteuttamisessa (Lukkonen 2020, 6).

Kokoelmaan liittyvien kirjojen, kuvien, katalogien, luetteloiden sekä tulvaisuuden näkymien tiedustelu lahjoituksen jälkeen kertovat mielestäni siitä, kuinka merkittävä kokoelma keräilijälle on. Keräily on alkanut 1970-luvulla ja kestänyt useamman vuosikymmenen ajan. Lahjoitushetken jälkeen kokoelma on säilynyt yhä mielessä, yli kymmenen vuoden ajan, vaikka se onkin siirtynyt museon omistukseen. Kokoelman merkitys ei siis ole päättynyt lahjoitushetkeen ja unohtunut tämän jälkeen, vaan lahjoittajalla on yhä halu vaikuttaa ja osallistua. Ehkäpä tässä toistuu hieman samankaltainen ajatusmalli, jolla Lukkonen suhtautuu kokoelmaan kuuluviin esineisiin. Muistamisen kautta kokoelma säilyy näkyvänä eikä pääse unohtumaan.

3 MUSEO JA KOKOELMA

Edellisessä luvussa on avattu esinekokoelmaan liittyviä merkityksiä keräilijän näkökulmasta. Lahjoituksen jälkeen kokoelma on siirtynyt museon omistukseen ja tässä luvussa pohditaan esinekokonaisuuden merkitystä museon näkökulmasta. Kerron ensin yleisesti KAMU Espoon kaupunginmuseosta ja sen toiminnasta, minkä jälkeen käsittelen museon kokoelmanhallintaan liittyviä periaatteita ja miten Lukkosen-kokoelma niihin nykyhetkessä suhteutuu. Kyseessä on toinen merkitysnäkökulma, josta esinekokonaisuutta tarkastelen.

3.1 KAMU Espoon kaupunginmuseo

KAMU Espoon kaupunginmuseo on perustettu Espoon kunnan toimesta vuonna 1958. Alun perin museo on sijainnut Karvasmäessä Glimsin tilalla. Hiljalleen museotoiminta on alkanut kasvaa ja kehittyä, ja samalla museon henkilökunta on kasvanut ja ammatillistunut. Henkilökunnan ohella myös paikalliset yhdistykset sekä aktiiviset kaupunkilaiset ovat olleet alusta asti mukana museotoimintaan liittyvän tallennustyön toteuttamisessa. (KAMU 2019, 14–15.) Nykyisellään KAMU Espoon kaupunginmuseo on monipuolisesti toimiva museo, joka sijaitsee näyttelykeskus WeeGeellä. Edellisen lisäksi museoon kuuluu neljä muuta toimipistettä eri puolilla Espoota: Talomuseo Glims, Saaristomuseo Pentala, Huvilamuseo Villa Rulludd sekä Koulumuseo Lagstad. (Espoo.fi.) Museo tuottaa espoolaista kulttuuriperintöä yhdessä espoolaisten kanssa ja on sen myötä mukana luomassa espoolaista identiteettiä. Ihmiseen ja hänen ympäristöönsä liittyvän tiedon tallentaminen, tutkiminen, säilyttäminen sekä esittäminen ovat kaikki museon toimintaan kuuluvia osa-alueita. Lisäksi se toteuttaa kulttuuriperintöön sekä -ympäristöihin liittyviä palveluita sekä asiantuntijatyötä. Museon ydintehtävänä on kulttuuriperinnön vaaliminen, kartuttaminen ja sen tunnetuksi tekeminen. Espoon kaupunginmuseo on

alueellinen paikallismuseo ja sen vastuulla on espoolaisen kulttuuriperinnön tallentaminen. Kuntalaisten rooli kokoelmatyössä on myös merkittävä. (KAMU 2019, 6.) Museon visiossa *“Merkityksellisiä kohtaamisia - historiasta ammentaen, nykyhetkeen peilaten ja tulevaisuuteen tähyten”* kiteytyy kokoelmatyön keskeiset näkökulmat ja museon motto *“Tunnumme Espoon”* pitää sisällään niin menneen ajan tuntemisen kuin myös jatkuvan uuden oppimisen (KAMU 2019, 11).

Museon esinekokoelman kokonaismäärän on arvioitu olevan noin 50 000 objekta, joista yli 47 000 on tallennettu digitaaliseen Kauko-kokoelmanhallintajärjestelmään. Esineiden ohella kokoelmiin kuuluu valokuvia, kirjoja, asiakirjoja, postikortteja, rakennusosia, karttoja sekä arkeologisia maalöytöjä. (KAMU 2019, 16–17.) KAMU Espoon kaupunginmuseon tallennusalueen rajaksi on määritelty Espoo, mutta kokoelmassa on lisäksi aineistoa Kauniaisista, Helsingistä sekä muista kunnista. Huomattavimpia asiakokonaisuuksia on museolla tällä hetkellä yhdeksän: *“Espoon saaristolaiskulttuuri, Tapiola asuinalueena ja kulttuuriympäristönä, muu espoolainen teollisuus, Asuntosäätiön kokoelmat ja Heikki von Hertzenin arkisto, Kauklahten lasitehdas Oy, agraariajan Espoo, espoolaiset koulukokoelmat, Kera Oy:n keramiikkateollisuus sekä kartanot ja huvilat Espoon alueella”*. (KAMU 2019, 16.)

3.2 Museon kokoelmapolitiikka ja Lukkosen kokoelma

Kuten keräilijänäkökulmaa käsittelevässä luvussa 2.2 on tuotu esiin, niin vuonna 2010 KAMU Espoon kaupunginmuseolle lahjoitettiin keräilijän yli 900 sadasta esineestä koostuva esinekokonaisuus. Suuri osa museon kokoelmiin kuuluvista objekteista onkin alun perin siirtynyt museon omistukseen lahjoitusten myötä (KAMU 2019, 33). Lukuun 1.2 viitaten lahjoitushetkenä elettiin aikaa, jolloin kokoelmien hallinta on herättänyt runsaasti keskustelua muun muassa resurssien rajallisuuteen sekä kokoelmien hallitsemattomaan kasvuun liittyen. Suunnitelmalliseen kokoelmien hallintaan liittyvät haasteet nousivat esiin, minkä myötä sen kehittämiseen alettiin kiinnittää yhä enemmän huomiota. Museot päivittivät kokoelmapolitiikkojaan ja tallennustyön suuntaamisen tueksi muodostui TAKO-verkosto. Osin tämä viestii museoiden muuttuvasta luonteesta, millä vuorostaan on suora vaikutus museoiden toimintaan ja esimerkiksi siihen miten nykyisiä sekä tulevia kokoelmia tarkastellaan. Voisikin sanoa, että Lukkosen-kokoelman lahjoitus on ajoittunut eräänlaiseen museomaailman murroskohtaan.

KAMU Espoon kaupunginmuseon ensimmäinen kokoelmapoliittinen ohjelma julkaistiin vuonna 2011 ja vuonna 2019 sitä päivitettiin yhteistyössä museon henkilökunnan sekä kaupunkilaisten kanssa. Kokoelmapolitiikka on merkittävä työkalu niin museon kokoelmatyössä, kuin suhteessa ympäröivään maailmaan. Kyseessä on

museon kokoelmahallinnan tärkein asiakirja. Kokoelmapolitiikassa tuodaan esiin kokoelmien historiaa sekä luonnetta ja se ohjaa kokoelmien kehittämistyötä. Lisäksi siinä esitellään kokoelmahallinnan eri osa-alueet ja niitä koskevat erilaiset toiminnot. (KAMU 2019, 5.) Museon kokoelmiin tallennetaan Espooseen ja espoolaisuuteen liittyvää aineistoa, jolloin tallennusta määrittävä tekijä on vahvasti alueellinen. Kokoelmapolitiikan päivytyksen yhteydessä keskeisiä tallennuksen painopistealueita muodostui kuusi: alueellinen rakentuminen ja paikallisidentiteetti, Espoo muuttajien kaupunkina, maahanmuutto ja sisäinen muuttoliike Suomessa, kartanokulttuuri, saaristokulttuuri, espoolaisten luontosuhde sekä espoolainen tuotekehitys ja teollisuus 1800–1900-luvuilla. (KAMU 2019, 27.)

Kokoelmapolitiikkaa sekä siinä esitettyjen tallennusalueiden painotusta suuntaa osaltaan KAMU Espoon kaupunginmuseon osallisuus valtakunnallisen Museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO ry:n toimintaan (KAMU 2019, 27). Tallennustyönjako on muovautuva kokonaisuus, minkä myötä myös KAMU Espoon kaupunginmuseo arvioi ja määrittää tehtäviään jatkuvasti. Lisäksi valtakunnallisia vastuita peilataan suhteessa museon paikalliseen tallennukseen. Museo on määritellyt vuonna 2020 seuraavanlaiset tallennusvastuualueet: saaristolaiselämä, kartanokulttuuri, puutarhakaupungin rakentuminen (Tapiola), Kaukalahden lasiteollisuus ja Kera Oy keramiikkateollisuus. (KAMU 2019, 28; TAKO.)

KAMU Espoon kaupunginmuseon museokokoelma on muuttuva kokonaisuus, jota nykyisin kartutetaan suunnitelmallisesti. Museon ydinkokoelmaan katsotaan kuuluvan kaikki merkittäviksi arvioidut objektit. Museokokoelma sisältää lähinnä hyväkuntoisia objekteja, vaikkakin merkitysanalyysin sekä arvoluokituksen myötä kokoelman osaksi voidaan liittää myös huonokuntoisempia kohteita. Huonokuntoistenkin objektien kohdalla painottuu kuitenkin Espoolainen konteksti. (KAMU 2019, 33.) Kokoelmaesineiden merkityksen arvioinnin tukena toimii kokoelmapolitiikassa esitetty arvoluokitus. KAMU Espoon kaupunginmuseon luettelointijärjestelmässä on ollut käytössä neliportainen arvoluokitus vuodesta 1993 alkaen, mikä uusittiin vuonna 2019 edeltäjästään poiketen kolmiportaiseksi. Arvoluokitus on esitettyä alla nykyisessä muodossaan. (KAMU 2019, 38.)

1. **Erittäin** arvokas. Sisältää taustaltaan ja kunnoltaan erinomaiset espoolaiset kohteet. Näistä osa kuuluu ensisijaisesti pelastettaviin kohteisiin. Ne evakuoidaan ensimmäisinä, mikäli kokoelmaa uhkaa vaaratilanne. Nämä kohteet määritellään kokoelmien pelastussuunnitelmassa.
2. **Arvokas**. Sisältää taustaltaan ja kunnoltaan hyvät espoolaiset esineet/kohteet.
3. **Vähäarvoinen**. Kuvaa huonosti espoolaisuutta ja/tai on huonokuntoinen. Tästä luokasta on aiemmin tehty siirtoja Käyttökokoelmaan, mikä on vaatinut uudelleen luetteloinnin ja uuden numeron merkitsemisen kohteeseen. Museossa on kuitenkin päätetty siirtyä käytäntöön, jossa valittuja osia tämän arvoluokan esineistä voidaan käyttää vapaasti esimerkiksi yleisötyössä. Tästä luokasta voidaan myös poistaa kohteita, mikäli poiston kriteerit täyttyvät.

Ydinkokoelman lisäksi KAMU Espoon kaupunginmuseolla on kokoelmissaan myös paljon luetteloimatonta aineistoa. Museo ei näin ollen ole tietoinen kaikesta kokoelmansa sisällöstä ja luetteloimaton aineisto hankaloittaa vuorostaan museon kokoelmanhallintaa. Tilannetta tosin pyritään kehittämään jatkuvasti. (KAMU 2019, 33.) Esimerkiksi Lukkosen-kokoelmaa ei luetteloitu lahjoitushetkellä museon kokoelmiin, minkä seurauksena kokonaisuutta ja sen sisältöä ei tunnettu tarkkaan. Luettelointi sekä siihen sisältyvä tutkimus liittyvätkin olennaisena osana kokoelmanhallintaan ja esimerkiksi vanhojen luetteloimattomien kokoelmien osalta tämä tarkoittaa sitä, että työtä on tehtävä takautuvasti. (KAMU 2019, 35.) Vanhojen aineistojen luetteloinnissa on lisäksi paljon täydennettävää (KAMU 2019, 36).

KAMU Espoon kaupunginmuseon kokoelmapolitiikassa mainitaan, että kokoelmiin on menneinä vuosikymmeninä otettu nykykriteerein vähäarvoisiksi määriteltäviä objekteja (KAMU 2019, 33). Tähän kategoriaan osuu oletettavasti myös Lukkosen-kokoelma, sillä nykyiseen arvoluokitukseen pohjautuen sen voisi katsoa kuuluvan kohtaan kolme eli vähäarvoinen. Kokonaisuuteen kuuluvilta esineiltä puuttuu esimerkiksi espoolainen käyttö- tai valmistushistoria, minkä vuoksi kokonaisuus esineineen kuvaa heikosti espoolaisuutta. Luokituksen mukaan kokoelma voisi kuitenkin olla osa käyttökokoelmaa, jolloin kohteita ei sido esimerkiksi museaaliset käsittely- ja olosuhdevaatimukset. Toisaalta uudistetun arvoluokitusjärjestelmän myötä nykyhetkessä vähäarvoisiksi luokiteltavia aineistoja on mahdollista siirtää myös vapaampaan käyttöön, käyttökokoelmaan kuuluvien esineiden tapaan. (KAMU 2019, 33.) Luokan yhteydessä mainitaan lisäksi kokoelmapoiston mahdollisuus. Ne esineet, jotka eivät vastaa museon tallennusvastuualuetta saattavatkin olla erityisesti tarkastelun alla. KAMU Espoon kaupunginmuseolla poistot kohdistetaan niihin kokoelmanosiin, joissa saavutettava hyöty ja työn vaatimat resurssit eivät ole järkevässä suhteessa toisiinsa. Lisäksi museon määrittelemät painopisteet ja vastuualueet toimivat perusteena säilyttämisen tai poistopäätöksille. Prosessi itsessään on kuitenkin hyvin monivaiheinen ja työläs, minkä lisäksi poistotoimenpide vaatii toteutuakseen hyvin vankat perusteet. (KAMU 2019, 39–40.)

Museon näkökulmasta Lukkosen-kokoelma ja sen tulevaisuus ei ole ollut nykyhetkessä täysin ongelmaton. Jos tarkastelee miten lahjoitettu esinkokonaisuus suhteutuu museon kokoelmapolitiikassa esitettyihin tallennuksen painopistealueisiin tai tallennustyönjaon kautta määriteltyihin tallennusvastuualueisiin, niin sanoisin sen rajautuvan niiden ulkopuolelle. Museon kokoelmapolitiikassa todetaankin, että esinekokoelman sisällä on joitain kokonaisuuksia, joiden ei katsota nykyhetkessä enää kuuluvan KAMU Espoon kaupunginmuseon tallennusvastuualueeseen (KAMU 2019, 17). Luetteloimattomuus on vuorostaan vaikuttanut heikentävästi

esinekokonaisuuden hyödynnettävyyteen sekä käytettävyyteen. Sen myötä esineisiin liittyvä tieto ei ole ollut saavutettavaa eikä kokonaisuuden sisällöstä ole ollut tarkkaa tietoa. Edellä esitettyihin huomioihin perustuen voisi tulkita, ettei kokonaisuuden museoarvo ole päässyt toteutumaan. Tarkasteltaessa kokoelman merkitystä museon näkökulmasta käsin on kuitenkin syytä muistaa, että kyseessä on ainoastaan yhdenlainen tulkinta siitä mikä menneisyydestä ja nykyisyydestä on arvokasta tallentaa. (KAMU 2019, 6.) Esineen tai esinekokonaisuuden rooli voi myös vaihtua museossaoloaikana, jolloin kokoelmaan nykyhetkessä sopimaton kohde voi olla esimerkiksi osa näyttely- tai tutkimuskäyttöä (Robbins 2016, 188, 190).

Edellä esitettyjen tietojen pohjalta voi todeta, että museo- ja keräilijän näkökulma eroavat osin toisistaan suhteessa lahjoitettuun kokoelmaan. Museon näkökulmasta kokoelmissa on heikosti saavutettava esinekokonaisuus, jonka kontekstitiedot ovat vähäiset ja joka ei nykypäivänä edusta niitä teemoja, joita museo kokoelmiinsa tallentaa. Samaan aikaan on keräilijän huoli lahjoittamansa kokoelman kohtalosta. Kokoelma on aikanaan siirtynyt museon haltuun, minkä myötä hän on toivonut sen tulevan monipuoliseen käyttöön. Kokoelman käyttöpotentiaalin kehittämiseksi tilanne vaati museolta toimia ja ehkä uudenlaista tapaa suhtautua kokoelmaan. Jotta esinekokonaisuuden käyttöpotentiaalia ja sen myötä myös kokoelmanhallintaa on ylipäättään mahdollista lähteä kehittämään, on ensin tunnettava kokoelma.

Lukkosen-kokoelma otettiin työn alle vuoden 2021 loppupuolella inventaarioprojektin muodossa. Olin tuolloin mukana toteuttamassa kokonaisuuden inventointia. Projektin aikana käytiin läpi kaikki kokoelmaan kuuluvat esineet, joita todettiin projektin päätteeksi olevan 1256 kappaletta. Samaan aikaan museolla pohdittiin sopivia vaihtoehtoja kokoelmaan kuuluvien esineiden hyödyntämiseksi. Alkoi kyteä ajatus tapahtumasta, jossa esineiden ohella kaupunkilaisten muistot näyttelisivät suurta roolia. Yhtenä tärkeänä elementtinä olisi lisäksi osallistaminen. (Kela ja Ojala 2022.) Osallistavien menetelmien käyttö onkin aina ollut osa KAMU Espoon kaupunginmuseon toimintaa ja kokoelmiin kuuluvista objekteista sekä tarinoista suuri osa on paikallisten ihmisten lahjoittamia. Osallistavia menetelmiä käytetään näiden aineistojen kerryttämiseen. (KAMU kokoelmapolitiikka, 29.) Ajatuksena oli, että tapahtuma tuodaan ihmisten luo, johonkin helposti saavutettavaan tilaan (Kela ja Ojala 2022). Lukuun 2.2 viitaten oli olennaista, että toteutus vastaa myös lahjoittajan toiveisiin kokoelmaa ja sen käyttöä ajatellen. Tapahtuma itsessään olisi eräänlainen pilottikokeilu, joka osaltaan vastaisi lahjoittajan toiveeseen kokoelman hyödyntämisestä uudellisissa näyttelykokonaisuuksissa. KAMU Espoon kaupunginmuseon tallennustyössä sekä nykydokumentoinnissa onkin viime vuosien aikana kokeiltu erilaisia osallistavia menetelmiä, minkä kautta kehitetään uusia toimintatapoja (KAMU kokoelmapolitiikka, 30). Lopullista tapahtumaa ja sen toteutusta avaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

4 NÄYTTELY JA KOKOELMA

Tässä luvussa perehdyn osallistavaan pop up -näyttelyyn ja sen toteutukseen. Tutkielman kannalta osallistava näyttely edustaa eräänlaista aineistonkeruualustaa. Aineistonkeruun tarkoituksena oli osallistaa yleisöä esineiden merkityksellistämiseen ja toteutuspaikkana toimi näyttelytila esineineen. Museolle näyttelyn tavoite sekä merkitys muodostuvat jossain määrin eri asioista. En tästä syystä avaa museoissa tapahtuvaa osallistamista tai pop up -näyttelytoimintaa museokontekstissa sen laajemmin vaan käsittelen osallistamisen merkitystä näyttelytoteutuksessa tutkielman kannalta relevantisti. Tarkastelussa korostuu etenkin osallistamisen tutkimuksellinen näkökulma ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet. Kerron lisäksi minkälaisena osallistava pop up -näyttely lopulta toteutettiin.

4.1 Osallistava pop up -näyttely

Yhteisöjen sekä asiakkaiden osallistaminen ei ole museomaailmassa aivan tuore ilmiö, se on alun perin kehitetty jo 1970-luvulla. Suurta suosiota se tosin alkoi saavuttaa vasta 2000-luvulle siirryttäessä, etenkin 2010-luvulla. Osallistamisesta tuli yhdenlainen muotisana myös aikalaisissa museopolitiikoissa. Yleisöä haluttiin osallistaa museotoimintaan niin yhteistyö- kuin asiantuntijaroolissa, minkä lisäksi yhtenä osa-alueena oli olemassa olevien kokoelmien merkityksellistäminen. Tätä kasvanutta liikettä on kutsuttu osallistamisen paradigmaksi. (Sarantola-Weiss 2021, 190; Viita-aho 2021, 311–312.) Toisaalta osallistaminen sekä yhteistyö nähdään myös osana dynaamisten kokoelmien luomista (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2021, 171).

Osallistamisen luonteesta vastaavat lopulta museot. Museo määrittää millä tavalla osallistamista toteutetaan ja mikä osallistujien rooli on. Osallistaminen voikin toimia tehokkaana työkaluna erilaisten tavoitteiden saavuttamisessa. Esimerkiksi museokokemusta on mahdollista parantaa vuorovaikutuksen sekä osallisuuden kautta.

Toisaalta kulttuuriperinnön merkitys yksilölle voi kasvaa, jos on mahdollisuus sitoutua ja vaikuttaa siihen. (Viita-aho 2021, 313.) Osallistamisen tapoja on useita erilaisia. Sitä on mahdollista hyödyntää esimerkiksi näyttelykokemusten kehittämisessä, se voi olla näyttelyiden toteuttamista yhteistyössä vaikkapa jonkin yhteisön kanssa, se voi liittyä museon sisäiseen hallintaprosessiin tai olla demokraattinen toimi. (Viita-aho 2021, 311.) Tutkielman näkökulmasta osallistamisen tavoitteena on ollut osallistaa näyttelykävijöitä museoesineiden merkityksellistämiseen. Osallistamisesta puhuttaessa on myös hyvä tarkastella minkälaista termistöä sen yhteydessä käytetään. Esimerkiksi yleisö, asiakas sekä kuluttaja ovat rooleiltaan passiivisempia, kun vertaa vaikkapa käyttäjään, vierailijaan tai kansalaiseen. (Viita-aho 2021, 313.) Olenkin pyrkinyt tutkielmani yhteydessä puhumaan näyttelyssä käyneistä henkilöistä esimerkiksi näyttelyyn osallistujina tai näyttelykävijöinä, jolloin heidän roolistaan välittyy sen aktiivinen luonne.

Museoiden kiinnostus on siis hiljalleen siirtynyt kokoelmista kohti yleisöä ja osallistamisesta on tullut tutkimusaihe usealla eri tutkimusalalla (Viita-aho 2021, 312). Tutkijat ovat tarkastelleet muun muassa näyttelytilojen potentiaalia tutkimuksellisessa tiedonkeruussa (Tang ja Nakarada-Kordic 2023, 98–99). Esimerkiksi kriittisen muotoilun puolella Tang ja Nakarada-Kordic (2023) ovat tapaustutkimuksessaan *Unpacking notions of community: Critical design and exhibition as a creative participatory research method* pyrkineet selvittämään miten yhdistämällä kriittisen muotoilun sekä julkisen näyttelyn voi luoda laadullisen ja luovan tutkimusmenetelmän. Menetelmässä tutkimukseen osallistujia osallistettiin yhteisöstä käytyyn keskusteluun näyttelyssä esillä olleiden esineiden avulla. Vaikka Tang ja Nakarada-Kordicin tutkimuksen tavoitteet ja toteutustavat eroavat tässä tutkielmassa käytetyistä, niin huomaan myös paljon samankaltaisuutta. Etenkin näyttelyesineiden läsnäolo sekä merkitys.

Pop up -tapahtumana toteutetut näyttelyt voivat olla eräänlaista matalan kynnyksen museotoimintaa. Esimerkiksi pienten ja helposti liikuteltavien näyttelyiden myötä on mahdollista päästä yhteisön keskuuteen, sinne missä potentiaalisten osallistujien määrä on huomattavasti laajempi. (Tang ja Nakarada-Kordic 2023, 99.) Pop up -tapahtumien etuna voi nähdä sen, että on mahdollista tulla osallistujien luo ja heille tutumpaan ympäristöön. Sen myötä voidaan saavuttaa esimerkiksi uusia kohderyhmiä, verrattuna museon omissa tiloissa tapahtuvaan toimintaan.

Toisaalta on myös hyvä tiedostaa minkälainen vaikutus näyttelytilalla voi olla siihen miten esinettä katsotaan. Se miten esine kohdataan voi vaikuttaa siihen miten esine tulkitaan (Tang ja Nakarada-Kordic 2023, 101). Tämä käy hyvin ilmi esimerkiksi johdantokappaleessa viitatus Schorchin tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin näyttelykokemusta kävijän näkökulmasta käsin. Eli ympäristöllä voi olla merkittävä vaikutus kokemukseen. Tangin ja Nakarada-Kordicin tutkimuksessa esineet ja niiden

läsnäolo toimivat pohdinnan välikappaleina, työkaluina joiden välityksellä osallistujat ilmaisivat ajatuksiaan ja jotka ohjasivat keskustelua (Tang ja Nakarada-Kordic 2023, 102). Jokseenkin samankaltainen ajatusmalli toistuu myös omassa tutkielmassani, vaikkakin kiinnostukseni kohdistuu esineisiin liittyviin merkityksiin. Yhtä kaikki tämän tapaisen osallistamisen sekä lisätutkimuksen kautta voimme oppia ymmärtämään entistä syvällisemmin esineisiin liittyviä merkityksiä.

4.2 Esinekokonaisuudesta osaksi näyttelyä

Luvussa 3.2 esiin tuotu tapahtuman aihio muovautui lopulliseen muotoonsa vuoden 2022 aikana, minkä myötä saman vuoden syyskuussa KAMU Espoon kaupunginmuuseolla alkoi uusi kuukauden mittainen projekti Lukkosen-kokoelman parissa. Projektin tavoitteena oli rajata Lukkosen-kokoelmasta ”lelut ja pelit”-teemaan sopivia esineitä eri aikakausilta sekä valmistella ne osallistavaa pop up -näyttelyä varten. (Ojala 2022.) Toimin tässä projektissa konsulttina esineiden näyttelyyn valmistelemissa työtehtävissä. Näyttelytoteutuksen teema sai inspiraationsa vuosittain vietettävästä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin koordinoimasta Peliviikosta. Näin ollen Lukkosen-kokoelmasta haluttiin rajata näyttelyyn esineet, jotka osuvat parhaiten harrastamisen, pelaamisen sekä leikkimisen teemoihin. (STT INFO; Ojala 2022.)

Lopullisia näyttelyesineitä valittiin yli tuhannen esineen kokoelmasta yhteensä 34 kappaletta. Kuvailen seuraavaksi projektin myötä muodostuneen osakokonaisuuden pääpiirteittäin: kaksi lelupuhelinta, hyrrä, kaksi peliohjainta, pelihiiri, seitsemän lelurobottia, kaksi nukkea, 14 elektronista peliä, kolme elektronista oppimispeliä, ohjelmoitava auto sekä kuumoduuli. Esineiden valmistusajankohdat: 4 kpl ei tietoa, 2 kpl 1960-luku, 4 kpl 1970-luku, 12 kpl 1980-luku ja 12 kpl 1990-luku. Esineiden valmistusmaat: 4 kpl ei tietoa, 2 kpl Taiwan, 18 kpl Kiina, 2 kpl Singapore, 1 kpl Saksa, 2 kpl Yhdysvallat, 1 kpl Englanti ja 4 kpl Japani. Esineet ovat suurimmaksi osaksi toisistaan poikkeavia erillisiä objekteja, joita yhdistää sähkötoimisuus. Jokainen esineistä vaatii toimiakseen joko pariston tai muun virtalähteen. Suurimmaksi osaksi esineiden valmistuksessa on käytetty päämateriaalina erilaisia muovivalmisteita, mutta 1960-luvun esineissä päämateriaalina on metalli. Kaikki näyttelyissä olleeseen kokonaisuuteen kuuluvat esineet näkyvät kuvissa 1–4.



Kuva 1–4. Pelit ja lelut aiheisen pop up -näyttelyn esineet. (Kuva: Taru Tervo 2022)

Lopullinen pop up -näyttely muodostui kahdesta toisistaan hieman eroavasta näyttelytoteutuksesta. Ensimmäinen toteutuksista oli Valtakunnalliselle Peliviikolle sijoittunut kiertävä pop up -näyttely. Espoon kaupunginkirjaston kirjastoauto, Elämysauto Välkky, muuntautui museon näyttelytilaksi ja se sijoitettiin iltapäiviksi ennalta sovittuihin kohteisiin. Välkky on täyspitkä bussi, jonka sisätilat ovat muunneltavissa moneen eri käyttötarkoitukseen. Toinen näyttelytoteutus järjestettiin vuorostaan Peliviikon jälkeisellä viikolla, jolloin Espoossa sijaitsevasta kauppakeskus Ainoasta oli varattu yksi liiketila museon näyttelykäyttöön. (HELMET; Ojala 2022.) Rajallisen tilan vuoksi Välkkyssä oli esillä noin puolet osakokonaisuuteen kuuluvista esineistä (kuva 5). Ainoan liiketilan ollessa suurempi, sinne oli mahdollista asettaa näytteille kaikki tapahtumaan valikoidut esineet (kuva 6). Vaikka näyttelyistä oli lopulta kaksi toisistaan poikkeavaa toteutustapaa, niin saatan viitata niihin jatkossa yhtenä näyttelynä tai tapahtumana sekä sen toteutuksena.

Esittelen alla vielä tarkemmin näyttelyiden toteutuspaikat sekä -ajankohdat marras-
kuussa 2022:

- Viikko 45 kiertävät pop up -näyttelyt, Välkky-monitoimibussi:
 - ma 7.11. klo 15–17 Espoon keskus, Entresse/Espontori, Katsastuskontin vieressä
 - ti 8.11. klo 15.00–17.00 Espoonlahti, Lippulaiva, Solmutori
 - ke 9.11. klo 15.00–17.00 Kalajärvi, Ruskatalon piha
 - to 10.11. klo 15.00–17.00 Saunalahti, S-marketin vieressä
 - pe 11.11. klo 15.00–17.00 Leppävaara, Sello, Viaporintori
- Viikko 46 laajempi pop up -näyttely liiketilassa:
 - ti 15.11. klo 13.00–19.00 Tapiola, kauppakeskus Ainoa



Kuva 5. Osa esineistä esillä Monitoimibussi Välkyssä. (Kuva: Taru Tervo 2022)

5 OSALLISTUJAT JA KOKOELMA

Edellisissä luvuissa on pohdittu esine kokoelman merkitystä niin keräilijän kuin museon näkökulmasta. Samalla on tuotu esiin sitä matkaa minkä esineet ovat kulkeneet keräilyharrastuksesta lahjoitukseen ja lahjoituksesta aina näyttelytoteutukseen asti. Tässä luvussa käsittelen osallistavassa pop up -tapahtumassa toteutettua aineistonkeruuta sekä aineiston myötä saatuja tuloksia. Tavoitteenani on avata kokoelmaan liittyviä merkityksiä tapahtumaan osallistuneiden henkilöiden näkökulmasta käsin. Kyseessä on kolmas merkitysnäkökulma, josta esinekokonaisuutta tarkastelen.

5.1 Kyselyn toteutus

Yksi tutkielman kannalta merkittävä aineisto koostuu näyttelyn kautta kerätystä materiaalista. Aineistonkeruu tapahtui uudenlaisen näyttelytoteutuksen yhteydessä, joten minkäänlaista lähtöoletusta esimerkiksi saatavalle vastausprosentille ei ollut. Näin ollen kyseessä oli samalla aineistonkeruumenetelmän testaus. Oletuksena kuitenkin oli, että Ainoassa järjestetyssä näyttelyssä tulee vierailemaan enemmän potentiaalisia osallistujia. Kuten luvussa 4.2 esitetystä aikataulusta voi huomata, niin toteutukseen varattu aika oli pidempi ja aukiolo ulottui iltaan asti, jolloin sen voisi ajatella olevan täysi-ikäisille osallistujille saavutettavampi Väkky-näyttelytoteutukseen verrattuna.

Näyttelytoteutuksessa aineistonkeruu tapahtui kyselylomakkeiden välityksellä ja tavoitteena oli selvittää, miten pop up -näyttelytoteutus esineineen koettiin ja minkälaisia muistoja esillä olevat esineet osallistujissa herättävät. Kohderyhmänä olivat kaikki täysi-ikäiset näyttelyyn osallistujat. Kysely toteutettiin Webropol-kyselyohjelmalla ja siihen oli mahdollista vastata näyttelytiloihin aseteltujen kyselyesitteiden (liite 1) sekä QR-koodien (liite 2) kautta. Lomake itsessään koostui kahdeksasta näyttelykokemuksesta sekä esillä olevia esineitä käsittelevästä kysymyksestä (liite 3).

Aineiston keruuta toteutettiin kauppakeskus Sellon Välkky-näyttelyssä 11.12.2022 klo 15.00–17.00 sekä kauppakeskus Ainoan näyttelyssä 15.12.2022 klo 13.00–19.00. Kysely pidettiin avoimena 9.–15.12.2022 välisen ajan. Kysely toteutettiin suomeksi ja esitetyt kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Kysymyksistä viisi oli strukturoituja, jolloin niissä oli annettuna valmiit vastausvaihtoehdot. Strukturoiduilla kysymyksillä kartutettiin vastaajien suhtautumista näyttelyyn sekä heidän suhdettaan näyttelyesineisiin. Kyselylomakkeella oli lisäksi kolme avointa kysymystä, joissa vastaajan oli mahdollista sanoittaa esineiden esiin nostattamia ajatuksia ja tunteita. Kyselyn yhteydessä osallistujaa tiedotettiin tutkimuksesta (liite 4) sekä henkilötietojen käsittelystä (liite 5). Edellisten ohella varmistettiin myös vastaajan suostumus osallistua tieteelliseen tutkimukseen (liite 6).

Kyselylomakkeita hyödynnettiin samalla haastateltavien rekrytoimiseen, eli kyselyn yhteydessä tiedusteltiin vastaajan halukkuutta osallistua myöhempänä ajankohtana toteutettavaan haastattelututkimukseen. Haastattelut oli tarkoitus toteuttaa strukturoimattomina eli avoimina haastatteluina, jolloin haastattelutilanne olisi ollut tyyliltään keskustelunomainen (Puusa 2020, 114). Kyselyn kautta ei kuitenkaan saatu rekrytoitua osallistujia haastatteluun, joten niiden osalta suunnitelma jäi toteutumatta. Kyselyyn itsessään vastasi kuusi näyttelyyn osallistunutta henkilöä.

Kyselyvastauksia säilytettiin Webropol-kyselyohjelmistossa, josta ne siirrettiin lisäksi yliopiston verkkolevylle. Aineistot säilytettiin ainoastaan näissä kahdessa sijainnissa ja tuhottiin tutkielman valmistumisen jälkeen. Tietoturvallisuuden takaamiseksi kenelläkään muulla ei ollut pääsyä tulosten pariin. Kaikkiin aineistoihin pääsy oli lisäksi salattu salasanalla sekä käyttäjätunnuksella. Aineiston analysoinnissa mukailtiin laadullista sisällönanalyysia, jolloin aineistosta pyritään johtamaan erilaisia päätelmiä sekä tulkintoja. Tutkielman tai sen tulosten kannalta henkilötietojen keräämistä ei sen vuoksi pidetty olennaisena. Kysely toteutettiin anonymisti ja tulosten läpikäyntivaiheessa tähdättiin myös tietojen anonymisointiin. Kyselyssä pyrittiin jo lähtökohtaisesti välttämään henkilötietojen keräämistä sekä minimoimaan niiden mahdollisuutta avoimissa vastauksissa esimerkiksi kysymyksenasettelulla sekä lisäohjeistuksella.

5.2 Materiaalien analysointi

Materiaalien analysoinnissa käsittelen ensin kaikki strukturoitujen kysymysten vastaukset, jotka avaavat vastaajien suhtautumista näyttelyyn sekä heidän suhdettaan esillä olleisiin esineisiin. Kyseessä on vastaajien lähtökohtien kartuttaminen. Tämän jälkeen analysoin avointen kysymysten vastauksia ja pyrin tekemään niiden pohjalta erilaisia tulkintoja sekä johtopäätöksiä tutkittavasta aiheesta.

Kyselylomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä osallistujilta tiedusteltiin herättävätkö esillä olevat esineet vastaajassa muistoja. Vastaajista suurin osa eli 83 % oli sitä mieltä, että esineet herättävät heissä muistoja. Toisessa kysymyksessä selvitettiin, onko vastaaja leikkinyt tai pelannut jollakin esillä olevista esineistä. Vastausprosentti jakautui samoin kuin edellisessä kysymyksessä, eli yhtä suuri prosentti vastaajista on itse leikkinyt tai pelannut jollakin esillä olevista esineistä. Kolmantena kysyttiin, miten tärkeänä osallistujat kokivat sen, että esineitä oli mahdollista käsitellä näyttelyssä. As-teikolla 1–5, jossa kohta 1 vastasi määrettä ”en yhtään tärkeänä” ja kohta 5 määrettä ”erittäin tärkeänä”, kaikki vastaukset painottuivat skaalan kohtiin 4 ja 5. Vastauksen perusteella voidaan todeta, että esineiden käsittely näyttelyssä koettiin erittäin tärkeänä. Kuudennessa kysymyksessä selvitettiin, onko vastaaja aikaisemmin ollut vastaavanlaisessa pop up -museonäyttelyssä. Osa jätti vastaamatta kysymykseen, mutta kaikille kysymykseen vastanneille tämän tyylinen kokemus oli uusi. Lopuksi kysyttiin, toivoisiko osallistuja tämänkaltaisia museokokemuksia lisää. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat yksimielisiä siitä, että tämänkaltaisia museokokemuksia toivotaan lisää.

Ensimmäisessä avokysymyksessä kyselyyn osallistujia pyydettiin kuvailemaan näyttelyn esineitä yhdellä tai useammalla mieleen tulevalla sanalla. Esineiden kuvattiin olevan *mielenkiintoisia* ja *hauskoja*. Toisaalta ne toivat myös mieleen sanat *retro* sekä *nostalgia*. Yksi vastaaja kuvasi esillä olevia esineitä sanoin *ihana nostalgiatrippi*. Esineet toivat mieleen *muistoja lapsuudesta* ja yhdessä vastauksista tuotiin esiin *Pelien/lelujen muotoilu eri ajanjaksoilla*. Vastauksissa ilmenneitä valmistuspaikkaan sekä -materiaaleihin liittyviä sanoja olivat *Japani* ja *muovi*. Käytetyistä sanavalinnoista käy ilmi, että esineet vievät matkalle menneisyyteen. Ne muistuttavat niin yksilön kuin myös yhteisön historiasta. Vastauksista välittyy esineiden nostattama nostalgisuus sekä lapsuuteen vievät muistot. Toisaalta vastausten perusteella huomio on kiinnittynyt myös esineiden ulkonäköön ja muotoiluun, mihin viittaavat sanat *mielenkiintoinen*, *retro* ja *hauska*. Sanavalinnat ovat positiivissävytteisiä, joskin sana *retro* viittaa myös esineiden ikään. Muotoilu on noussut esiin myös historian näkökulmasta, eli miten muotoilu on muuttunut eri aikakausina. Muutamat sanavalinnat liittyivät lisäksi esineiden valmistukseen sekä materiaaleihin. Suurin osa näyttelyssä esillä olleista esineistä on valmistettu muovista, ja esineiden valmistus on painottunut vahvasti Aasiaan. Vastauksista olen johtanut seuraavanlaiset alakäsitteet: *retro*, *mielenkiintoinen*, *nostalgia*, *menneisyys*, *hauska*, *lapsuusmuistot*, *muotoilu*, *kehityskaari*, *Japani* ja *muovi*.

Yhdessä avokysymyksessä vastaajilta kysyttiin mikä näyttelystä jäi erityisesti mieleen. Kyselyyn osallistuneista yksi jätti vastaamatta kysymykseen. Saadut vastaukset vuorostaan liittyivät sekä esineisiin että näyttelytilaan kuin myös näyttelykokemukseen ylipäätään. Yksi vastaajista kommentoi ”*Kiva, että on kirjastoautossa*”. Vastauksesta voi tulkita, että näyttelytila on koettu viihtyisäksi ja kirjastoauto on

mahdollisesti ollut näyttelykokemuksena erilainen. Näyttelykokemukseen itsessään viittaavat myös vastaukset *hyvä mieli* sekä *mielenkiintoisuus*. Kokemus on ollut positiivinen ja tuottanut osallistujille hyvää mieltä. Mielenkiintoisuus voi viitata kokemuksen ohella myös näyttelyn sisältöön. Näyttelykokemuksen suhteen esineiden käsittely nousi lisäksi vastauksissa esiin ” - - *Kiva kun niitä sai käpistellä* - - ”.

Tutut esineet ovat myös olleet yksi näyttelystä mieleen jäänyt asia ja vastauksissa mainitaankin ”*Tutut keppiohjaimet*” ja ”*Tuttu peli: brain bash*”. Eli tuttuus on kiinnittänyt huomion. Toisaalta nähtävillä olevat esineet ovat tuoneet erään vastaajan mieleen myös muut vastaavanlaiset pelit, joita ei näyttelyssä ole ollut nähtävillä. Eli esillä olevat esineet ovat muistuttaneet muista samankaltaisista kohteista. Esineiden suhteen huomio on kiinnittynyt lisäksi muotoilun kehitykseen, siihen miten esineiden ulkomuoto on muuttunut vuosien saatossa. Esineitä oli näyttelyssä edustettuna eri aikakausilta, ja kehitys onkin sen puolesta ollut hyvin nähtävillä. Etenkin ennestään tuntemattomien esineiden muotokieli on puhutellut. ” - - *tuntemattomista esineistä kiinnostavimmat olivat itseäni vanhemmat elektroniset vempaimet, joissa oli silmiinpistävästi erilainen muotoilu, kuten kulmikkuus ja laatikkomaisuus.*” Uudempia muovista valmistettuja esineitä vastaaja ei kokenut vuorostaan yhtä mielenkiintoisena, ellei kyseessä ollut itselle ennestään tuttu kohde. Toisaalta on havaittavissa kiinnostusta menneitä aikoja kohtaan, millaisia elektronisia pelejä vanhemmilla sukupolvilla on ollut käytössään.

Lopuksi vastaajilta kysyttiin esillä oleviin esineisiin liittyviä kokemuksia tai muistoja sekä näyttelyyn liittyviä kokemuksia. Kyselyyn osallistujista puolet jätti vastaamatta kysymykseen. Vastausprosenttia voi osaltaan selittää se, ettei vastaajalla ole ollut esineisiin liittyviä muistoja, mikä käy ilmi myös alun kartoituskysymysten vastauksista. Toisaalta kysymys on voinut tuntua hankalalta tai liian laajalta vastata. Kysymyksen kautta saaduista vastauksista nousivat esiin erityisesti lapsuuteen liittyvät muistot. Yksi vastaajista kommentoi ”*Muistan pörröisen ja silmiään räpyttävän lelun lapsuudesta, sellainen on ollut jollain kavereistani.* - - ”. Toisesta vastauksesta välittyy myös pelaamiskokemus itsessään. Pelaaminen on ollut hauskaa ja sen ohella kokemukseen ovat liittyneet niin pelin äänet kuin myös painikkeiden painelu ” - - *muistan kuinka rasittava se oli paikalla oleville aikuisille kun lapset hakkasivat peliä ja peli toistaa samaa jumputtavaa musiikkia!*” Lisäksi vastauksesta välittyvät pelaamiseen liittyvät tunnetilat kuten hauskuus ja rasittavuus. Yhdistävänä tekijänä saatujen vastausten välillä oli muiden ihmisten läsnäolo, niissä esiintyvät sanat kaveri, lapset ja aikuiset. Osa esineistä oli vuorostaan ajoituksen puolesta sen verran vanhoja, etteivät ne sen myötä herättäneet muistoja. Eräs vastaaja toteaa: ” - - *Olen syntynyt 90-luvun puolella välissä, joten esillä olleet esineet olivat vähän liian vanhoja minulle.*”

5.3 Elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys

Luvussa 1.3 esitetyistä merkitysanalyysimenetelmän seitsemästä kriteeristä otan tarkempaan käsittelyyn elämyksellisen ja kokemuksellisen merkityksen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti analyysikohteen potentiaaliin herättää katsojassa tai käyttäjässä reaktioita kuten tunteita tai muistoja, minkä vuoksi se sopii näyttelytoteutuksen myötä kertyneiden merkitysten arviointiin (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 12). Kriteerin avulla pohdin esinekokonaisuuden merkitystä näyttelyosallistujien näkökulmasta ja koostan yhteenvedon kyselyn kautta saatujen aineistojen pohjalta.

Rinteen, Kajanderin ja Haanpään (2020, 7) mukaan elämyksellisyyttä ja kokemuksellisuutta voi olla vaikea sanoittaa, mutta kyselyvastausten perusteella väittäisin, että esinekokoelman elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys on suuri. Tunteiden muodostumisen ohella on hyvä kiinnittää huomiota myös aistivaan kehoon, jolloin merkitysten muodostumiseen ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet näyttelyn toteutus-tapa sekä esineiden käsittely näyttelytilassa (Kajander ja Koskinen-Koivisto 2021, 354). Kyselystä saatujen tulosten mukaan osallistujilla ei ollut ennestään kokemusta osallistavasta pop up -näyttelytoteutuksesta ja vastaavanlaisia tapahtumia toivottiin lisää. Kokemus itsessään tuotti osallistujille hyvää mieltä, minkä lisäksi se on ollut kokemuksena positiivinen sekä mielenkiintoinen. Erilainen näyttelytoteutus on myös jäänyt mieleen. Näyttelyssä esillä olleet esineet herättivät osallistujissa muistoja ja jotkin esineistä olivat ennestään tuttuja pelaamisen tai leikkimisen kautta. Lisäksi esineiden käsittely tapahtumassa koettiin tärkeänä. Esineissä huomio kiinnittyi sekä ulkoiseen olemukseen, että tuttuuteen. Toisaalta tuttuuden ohella kiinnostuksen kohteena oli myös tuntemattomuus. Kyseessä on hyvin monisyinen kokonaisuus, mikä osaltaan vaatii ymmärrystä siitä, miten esinekokoelman nostattamat tunteet, affektit ja muistot vaikuttavat erilaisten merkitysten muodostumiseen (Kajander ja Koskinen-Koivisto 2021; Rinne, Kajander ja Haanpää 2020; SENSOMEMO).

Kyselyvastausten pohjalta johdetut merkitykset jaottelen kahden erilaisen teeman mukaan mitkä aineistoista välittyivät. Nämä teemat ovat: tuttuus ja tuntemattomuus. Tuntemattomuus pitää sisällään lisäksi historian ja ulkoisen olemuksen alakategoriat. Sijoitan lisäksi luvussa 5.2 esitetyt esineitä kuvailevista sanoista johdetut alakäsitteet sopivan teeman yhteyteen. Osa käsitteistä voi sopia kumpaankin teemaan. On myös hyvä huomioida, ettei näyttelyssä ollut minkäänlaista esineisiin liittyvää tietoa, jolloin itse esineiden vaikutus elämyksellisyyteen ja kokemuksellisuuteen korostuu. Esineiden olemassaolo ja materiaalisuus vaikuttavat meihin monin eri tavoin, ja affektiivisuuden näkökulmasta ne ovat aktiivisia osia ja toimijoita merkitysten rakentamisessa (Kajander ja Koskinen-Koivisto 2021, 353–354).

Menneisyydestä tuttujen esineiden näkeminen voi nostaa pintaan erilaisia tunteita ja jo unohtuneita muistoja. Kuten kyselyvastauksista ilmenee, niin muistot voivat

kuljettaa lapsuuteen esimerkiksi esineeseen liittyvien leikkimuistojen tai muiden kokemusten kautta. Muistoon on liittynyt esineen ohella myös muiden ihmisten läsnäolo, jolloin kyseessä on ikään kuin jaettu kokemus. Vastausten perusteella tutun esineen näkeminen voi tuoda mieleen vaikkapa pelaamiseen liittyviä tunnetiloja tai pelaamisen kokemuksen itsessään. Kokemukseen voivat liittyä esimerkiksi äänet sekä painikkeiden painelu. Maja Povrzanović Frykman (2020) osoittaa artikkelissaan *Afektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* -kirjassa miten esineisiin liittyvät aistikokemusten muodostavat ruumiilliset muistot voivat nousta pintaan pitkänkin ajan kuluksena. Ne ikään kuin latautuvat esineisiin vuorovaikutuksen kautta. (Povrzanović Frykman 2020, 61–62.) Näyttelyssä esillä olleet tutut esineet toimivat muistojen herättäjinä, kun taas muut saman aikakauden objektit eivät välttämättä nouse yhtä lailla esiin. Tutut kohteet erottuivat muiden esillä olleiden esineiden joukosta ja jäivät sen myötä mieleen. Toisaalta tuttuus voi ilmetä niinkin, että esine muistuttaa jostakin toisesta vastaavanlaisesta kohteesta. Tuttuuteen liittyviä sanoja olivat nostalgia, menneisyys ja lapsuusmuistot.

Pelkkä esineiden katsominen voi myös herättää katsojissa monenlaisia kokemuksia ja tuntemuksia, vaikkei kyseessä olisikaan ennestään tuttu kohde. Kajander ja Koskinen-Koivisto (2021, 356) tuovatkin esiin, miten esineillä on mahdollisen symbolisen ulottuvuuden ohella sekä fyysinen mutta myös esteettinen ulottuvuus. Esine voi näyttää kiinnostavalta ja sitä voi olla miellyttävä katsoa. Kyselyvastauksista käy ilmi, että näyttelyesineet koettiin mielenkiintoisina ja hauskoina. Näyttelyssä esillä olleet objektit ovat moniulotteisia, muodoiltaan vaihtelevia, värikkäitä ja rakentuvat erilaisista materiaaleista. Lisäksi muotokieli vaihtelee aikakaudesta toiseen ja esineitä olikin edustettuna useammalta vuosikymmeneltä. Esineiden muotoilu voi olla kiinnostava elementti, etenkin jos se poikkeaa totutusta. Kajanderin ja Koskinen-Koiviston mukaan (2021, 354) esineet vaikuttavat aistihavaintoihin ja sitä kautta erilaisiin tunnelmiin, joita voivat olla esimerkiksi tuttuus ja vieraus tai miellyttävyys ja epämiellyttävyys. Vastauksista ilmenee, että ulkoinen olemus voi herättää katsojan mielenkiinnon, vaikkei esine olisikaan ennestään tuttu. Tällöin vieraus on koettu miellyttävänä asiana. Toisaalta eri aikakausilta olevat esineet voivat johdattaa muotoilun näkökulmasta myös esineiden valmistuksen maailmaan. Siihen miten muotoilu on aikojen saatossa kehittynyt ja minkälaisia materiaaleja valmistukseen on käytetty. Muotoilun kehittymisen ohella kyselyvastauksissa mainittiinkin sanat muovi ja Japani. Sanat voivat tosin viitata myös esineiden ulkoiseen olemukseen.

Esineiden käsittelyn ohella elämyksellisyyttä ja kokemuksellisuutta voisi vahvistaa entisestään esineiden näkeminen toiminnassa, sillä näyttelyesineinä oli erilaisia sähkötoimisia leluja ja pelejä. Kun esineestä poistetaan esimerkiksi äänet, liikkeet, valot ja grafiikka, niin jäljelle jää käytännössä pelkkä kuori. Tällöin näyttelyosallistujalla tulisi olla entuudestaan jonkinlainen käsitys siitä, miten esine on aikanaan toiminut ja

miten sitä on käytetty. Tuttujen esineiden kohdalla nämä elementit voisivat mahdollisesti vahvistaa esineeseen liittyvää muistoa. Toimimattomat ja ennestään tuntemattomat esineet voivat kuitenkin toimia eräänlaisena kuriositeettina. Kiinnostavina menneisyyden objekteina, joita voi tutkailla ja arvuutella miten ne ovat aikanaan toimineet. Kyselyvastausten mukaan esineet ovat saaneet pohtimaan, minkälaisilla leluilla ja peleillä aikaisemmat sukupolvet ovat leikkineet. Edellä mainitut asiat tuovat kiinnostavia elementtejä esimerkiksi itseä vanhempiin esineisiin. Osallistujan näkökulmasta liian vanhoiksi koetut esineet eivät kuitenkaan välttämättä aina herätä kiinnostusta, mikä käy ilmi myös kyselyvastauksista. Tuntemattomuuteen liittyviä sanoja olivat: retro, mielenkiintoinen, menneisyys, hauska, muotoilu, kehityskaari, Japani ja muovi.

Kyselystä saatujen tulosten perusteella voi todeta, että tuttuja esineitä tarkastelee hyvin erilaisin silmin kuin ennestään tuntemattomia esineitä. Lisäksi muistojen heräämiseen ja toisaalta merkityksen muodostumiseen vaikuttaa esillä olevien esineiden ikä suhteessa näyttelyosallistujien ikään. Tuntemattomissa esineissä huomio kiinnittyy ulkoisiin tekijöihin, minkä myötä ulkoisten tekijöiden merkitys korostuu suhteessa esineen kiinnostavuuteen. Näin ollen esineen ulkoisella olemuksella voikin olla huomattava vaikutus elämykselliseen ja kokemukselliseen merkitykseen. Sanoisin, että kokoelman avulla on mahdollista herättää katsojassa erilaisia reaktioita ja esineet voivat nostaa pintaan erilaisia tunteita sekä muistoja. Esineisiin liittyvä elämys tai kokemus voi olla nostalginen, emotionaalinen sekä esteettinen. Esineiden näkeminen voi palauttaa mieleen miellyttäviä tai ristiriitaisia muistoja menneisyydestä ja ne voivat herättää katsojassaan kiinnostusta monenlaisia teemoja kohtaan. Esineiden kautta voimme pohtia omaa ja yhteistä historiaamme monin eri tavoin. Kulttuuriperintöön ja ympäristöömme liittyy paljon ristiriitaisuuksia, mutta todellisuus säilyy fyysisten esineiden kautta. Näin ollen ne voivat lisätä ihmisten hyvinvointia monin eri tavoin.

6 MERKITYSLAUSUNTO

Esinekokonaisuuden merkitysten tarkastelun apuna sovellan suomalaista merkitysanalyysimenetelmää. Analyysin tavoitteena on tuottaa laadullista aineistoa, jolla avataan niitä merkityksiä ja tulkintoja, jotka eivät välttämättä avaudu perinteisen luetteloinnin tai dokumentoinnin yhteydessä. Tarkoitukseni on monipuolistaa tapaa, jolla kokoelmaa katsotaan tai siitä kerrotaan. Ymmärtää sitä entistä syvällisemmin. Sanotaan, että merkitysanalyysin suurin hyöty on esimerkiksi silloin, kun analyysikohteen merkitys tai hyödynnettävyys ovat epäselviä, mikä mielestäni täsmää hyvin valitsemaani analyysikohteeseen. Lausunto voikin tarjota apukeinon jo olemassa olevien merkitysten summaamiseen, mutta myös uusien merkitysten löytämiseen. Tästä syystä merkitysanalyysimenetelmä on mielestäni hyvä työkalu kokoelmaan liittyvien merkitysten tarkasteluun ja paikantamiseen. (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 7, 9.)

Kuten olen aikaisemmin tuonut esiin, niin merkitystä arvioidaan seitsemän erilaisen kriteerin avulla: edustavuus, autenttisuus, historiallinen ja kulttuurinen merkitys, elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys, yhteisöllinen merkitys, ideaalitila sekä hyödynnettävyys ja käytettävyys (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 12–13). Pohdin myös minkälainen voisi olla esinekokonaisuuteen liittyvä tulevaisuusperintö (Paaskoski 2024). Merkityslausunnon kohteena on osallistavassa pop up -näyttelyssä esillä ollut osakokonaisuus. Se toimii yhdistävänä tekijänä kolmen erilaisen näkökulman välillä. Vaikka kyseessä on ainoastaan osa esinekokonaisuudesta, niin lausuntoa voi suhteuttaa myös muuhun Lukkosen-kokoelman esineistöön.

Merkityslausunto 1.12.2024

Analyysin tekijä Taru Tervo

Kohteen omistaja KAMU Espoon kaupunginmuseo

KAMU Espoon kaupunginmuseon kokoelmiin kuuluu keräilijän yli tuhannesta sähkötoimisesta kodin käyttölaitteesta koostuva lahjoitus, josta eriytettiin lelut ja pelit -teemaan sopiva kokonaisuus pop up -näyttelyä varten. Kokonaisuuteen kuuluu 34 erilaista lelua ja peliä 1960–1990-luvuilta. Merkitysanalyysissä niitä on tarkasteltu niin kokoelmana kuin yksittäisinä esineinä, näyttely- ja kokoelmaobjekteina sekä keräilykohteena.

Edustavuus: Analyysikohteen esineet kertovat osin lahjottajasta itsestään, hänen keräilyharrastuksestaan ja ajatusmaailmastaan. Yleisellä tasolla niiden voi nähdä edustavan keräilijäkulttuuria, etenkin pelien ja lelujen keräämisen näkökulmasta. Museon näkökulmasta kokonaisuus edustaa eräänlaista kuriositeettikokoelmaa, mutta toisaalta objektit voi nähdä myös eri aikakausia edustavina leluina ja peleinä. Tässä analyysissä kohde edustaa ensisijaisesti näyttelyyn tietyn teeman sekä kriteerien mukaan valittuja sähkötoimisia leluja ja pelejä, joista muodostuva kokonaisuus tarjoaa kurkistuksen niiden kehitykseen neljän vuosikymmenen ajalta. Yksittäiset esineet ovat tyyppinsä yleisiä edustajia, joskin yhteen kerätyn kokonaisuuden voisi ajatella olevan hieman harvinaisempi.

Autenttisuus: Esineiden valmistustiedot ovat suurimmaksi osaksi tiedossa, minkä lisäksi esineet on valmistettu aikakaudelleen tyypillisistä materiaaleista. Ulkoisesti objektit ovat pääosin hyvin säilyneitä, eikä niihin ole vuosien saatossa tehty muutoksia tai korjauksia. Esineiden autenttisuuteen vaikuttaa tosin huomattavasti niiden tuntematon käyttöhistoria. Tiedon puuttumista kuitenkin selittää osin se, mistä teki-joistä objektien merkitys keräilynäkökulmasta on muodostunut. Sähkötoimisten objektien autenttisuuden kokemiseen vaikuttaa lisäksi se, ettei esineitä ei ole suositeltavaa käyttää alkuperäisellä tavalla. Esinekokonaisuuden omistussuhteet ja historian vaiheet tunnetaan vuorostaan hyvin. Keräilijä on lahjoittanut kokoelmansa KAMU Espoon kaupunginmuseolle vuonna 2010 ja se inventoitiin kymmenen vuotta myöhemmin. Vuoden 2022 loppupuolella kokoelmasta valittiin esineitä osallistavaan pop up -näyttelytoteutukseen, jolloin muodostui lopullinen lelut ja pelit -aiheinen osakokonaisuus. Taustalla oli tarve löytää uudenlainen tapa esineiden merkityksellistämiseen ja samalla vastata lahjoittajan toiveeseen esineiden käytöstä. Lukkosen-kokoelmasta muodostuneen osakokonaisuuden voisi näin ollen sanoa olevan autenttinen, se on muodostunut vasta keräilyvaiheen jälkeen ja sen historia tunnetaan hyvin.

Historiallinen ja kulttuurinen merkitys: Vaikka teollisesti suurissa määrin tuotetut esineet eivät itsessään ole ainutkertaisia, niin kokoelman kautta on kuitenkin mahdollista kertoa monenlaisia tarinoita lelujen ja pelien sekä leikkimisen ja pelaamisen historiasta. Historiallisen ja kulttuurisen merkityksen näkökulmasta korostuu

erityisesti kokonaisuuden historiallinen merkitys. Esineitä on neljältä eri vuosikymmeneltä, minkä myötä nähtävillä on yhdenlainen kehityskaari. Kokoelma kertoo esimerkiksi kulutustottumusten muutoksista sotien jälkeen, valmistusmateriaalien kehityksestä lelu- ja peliteollisuudessa sekä mekaanisten lelujen ja pelien mukanaan tuomista muutoksista. Kerrontaa voidaan lähestyä valtakunnallisella tasolla, mutta kansainvälisen myynnin myötä kerronnasta on löydettävissä myös kansainvälinen ulottuvuus ja kokoelma voidaan nivoa osaksi laajempia konteksteja. Esine kokoelman historiallinen merkitys välittyy vahvasti kerronnan avulla ja objekteja tarkastelemalla. **Yhteisöllisen merkityksen** näkökulmasta esineille ei ole löydettävissä elävää yhteyttä mihinkään tiettyyn yhteisöön tai ryhmään. Näin ollen yhteisöllisen merkityksen sijaan kokoelman kohdalla korostuu vahvasti sen yksilöllinen merkitys, etenkin esineiden merkitys keräilijälle.

Elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys: Kokoelman elämyksellinen ja kokemuksellinen merkitys on suuri. Menneisyydestä tutut esineet voivat nostaa pintaan monenlaisia tunteita sekä muistoja. Niiden myötä voi muistua mieleen esimerkiksi leikkimuistoja, pelaamisen kokemuksia tai pelaamiseen liittyviä tunnetiloja. Esineiden käsittely voi vahvistaa kokemusta. Toisaalta jokin esine saattaa muistuttaa toisesta vastaavanlaisesta pelistä tai lelusta. Lisäksi objektien katsominen voi herättää monenlaisia tuntemuksia. Esineet ovat moniulotteisia, muodoiltaan vaihtelevia, värikkäitä ja rakentuvat erilaisista materiaaleista. Myös niiden muotokieli muuttuu aikakauden mukaan. Esine voi olla esteettinen; se voi näyttää kiinnostavalta ja sitä voi olla miellyttävä katsoa. Ulkoisen olemuksen merkitys korostuu etenkin ennestään tuntemattomien esineiden kohdalla. Eri aikakauden esineet johdattavat puolestaan esineiden valmistukseen ja muotoilun kehittymiseen. Toisaalta katsojaa vanhemmat esineet saavat pohtimaan edeltävien sukupolvien peli- ja leikkikokemuksia. Esineitä ei ole mahdollista nähdä toiminnassa, jolloin ennestään tuntemattomat esineet toimivat yhdenlaisena kuriositeettina. Menneisyyden objekteina, joiden toimintaa voi arvuutella. Tuttuja esineitä katsoo hyvin erilaisin silmin kuin ennestään tuntemattomia. Tuntemattomissa esineissä huomio kiinnittyy erityisesti ulkoisiin tekijöihin. Näin ollen niin tuttuudella kuin myös tuntemattomuudella voi olla suuri vaikutus elämykselliseen ja kokemukselliseen merkitykseen. Esineet voivat herättää katsojassaan voimakkaitakin reaktioita ja tuoda pintaan erilaisia tunteita sekä muistoja. Esineisiin liittyvä elämys tai kokemus voi olla nostalginen, emotionaalinen sekä esteettinen. Esineiden näkeminen voi palauttaa mieleen miellyttäviä tai ristiriitaisia muistoja menneisyydestä ja herättää katsojassaan kiinnostusta monin eri tavoin. Kaikki edellä mainitut asiat vaikuttavat vuorostaan positiivisesti ihmisten hyvinvointiin.

Ideaalitila, hyödynnettävyys ja käytettävyys: Kokonaisuuden mahdolliseksi ideaalitulaksi on löydettävissä neljä erilaista ajankohtaa; esineiden valmistusaika, käyttöaika, keräilijäaika sekä museo-aika. Yksittäisten objektien kohdalla ideaalitila

olisi aika, jolloin esineillä on leikitty ja pelattu. Tuolloin ne ovat parhaiten ilmentäneet sitä käyttötarkoitusta, mihin ne alun perin on valmistettu. Esineet ovat olleet yhä toiminnassa, mikä on merkittävä tekijä sähkötoimisten objektien kohdalla. Esinekokonaisuuden näkökulmasta edellä esitetyistä vaihtoehtoista ideaalitulaksi valikoitui kuitenkin hetki, jolloin osakokonaisuuteen kuuluvat esineet ovat olleet esillä Elämysbussi Välkössä sekä Ainoan liiketilassa järjestetyssä pop up -näyttelyssä. Lopullinen esinekokonaisuus on muodostunut näyttelytoteutuksen myötä ja näyttelyssä esillä olevat objektit ilmentävät parhaiten taustalla ollutta ajatusta. Toistaiseksi ideaalitala on yhä saavutettavissa ja analyysikohde on hyvin käytettävissä esimerkiksi vastaavanlaisten pop up -näyttelyiden toteuttamiseen. Toteutettu näyttely on vuorostaan ollut yhdenlainen tapa rikastuttaa olemassa olevaa kokoelmaa ja siihen kuuluvien esineiden merkitystä. Materiaalien ikääntyminen aiheuttaa kuitenkin haasteita ideaalitalan ylläpitämiseen ja kokoelman hyödyntämiseen tulevaisuudessa. Aineistoa ei tällä hetkellä ole digitoitu ja kokoelman kohdalla olisikin hyvä pohtia ratkaisuja sen säilymisen takaamiseksi. Digitalisaation mukanaan tuomat vaihtoehdot voisivat tarjota vaihtoehtoja kokoelman säilymiseen ja käytettävyyteen myös tulevaisuudessa. Digitoituina objektit säilyvät pitkään, minkä ohella niiden saavutettavuus sekä hyödynnettävyys moninkertaistuvat. Yhä useamman on mahdollista päästä aineistojen ääreen ja käyttää niitä monipuolisesti. Tämä vuorostaan tukee yleisön osallistamista kulttuuriperintöön. Pienikokoisen esinekokonaisuuden käyttöpotentiaalin kehittäminen ei vaadi valtavia resursseja.

Tulevaisuusperintö: Menneisyydestä oppimalla on mahdollista vaikuttaa tulevaan ja näen, että tämäkin kokonaisuus voi tarjota siihen oivan esimerkin. Analyysikohteen välityksellä on mahdollista kertoa esimerkiksi kulutustottumuksista ja niihin liittyvistä muutoksista. Teemaan liittyviä näkökulmia ovat esimerkiksi kaupallistuminen, erilaiset trendit sekä elokuvien ja sarjojen vaikutukset. Toisaalta kokoelma voi viestiä leikkimisen ja pelaamisen muuttumisesta, sen vähentymisestä ja siirtymisestä erilaisille näytöille. Nämä aiheet saavat pohtimaan esimerkiksi omia kulutustottumuksia sekä ruudun edessä käytettyä aikaa, asioita mitkä osaltaan vaikuttavat kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Toisaalta aiheena voi olla myös lelu- ja peliteknologian kehittyminen, valmistuksessa käytetyt materiaalivalinnat ja materiaalien uusiokäyttö. Esineiden kautta voi kertoa muovimateriaalien ikääntymiseen liittyvistä haasteista, mikä osaltaan voi kannustaa suosimaan kestäviä ja luonnonmukaisia materiaaleja tai pohtimaan tulevaisuuden lelumateriaaleja.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Maisterintutkielmassani olen tarkastellut esimerkinomaisesti yhden esinekokonaisuuden matkaa keräilykohteesta aina osallistavaan pop up -näyttelyyn asti. Samalla kiinnostukseni on kohdistunut kokoelman matkan varrella saamiin erilaisiin merkityksiin ja niiden paikantamiseen. Olen sen myötä katsonut kokoelmaa ja siihen kuuluvia esineitä lahjoituksen tehneen keräilijän, sen kokoelmiinsa ottaneen museon sekä pop up -näyttelyyn osallistuneiden henkilöiden näkökulmasta käsin. Tutkielmani aineistona on ollut keräilijän kokoelmastaan kirjoittama omakustannekirja, museon kokoelmapolitiikka sekä näyttelyn kautta tuotettu kyselyaineisto. Merkitysten tarkastelu on vuorostaan pohjautunut suomalaiseen merkitysanalyysimenetelmään. Näyttelytoteutuksen suhteen olen kiinnittänyt huomioni myös siihen, miten se on osallistujien näkökulmasta koettu.

Museoiden kokoelmanhallinnan näkökulmasta esimerkiksi tallennusvastuulla, kokoelmapolitiikalla sekä museo-objektien merkityksen arvioinnilla on tärkeä osansa. Dynaaminen museotyö vaatii raamit ympärilleen, jotta esimerkiksi työn vaatimat resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman järkevästi. Ehkä osin näistä syistä museoissa korostuukin vahvasti kontekstin merkitys suhteessa museoarvon muodostumiseen. Eli kokoelmaesineen tulee kontekstien puolesta vastata näihin kriteereihin, jotta se on museonäkökulmasta merkityksellinen. Lisäksi luetteloinnin myötä tallentuva tieto on yhä hyvin teknistä. Luetteloinnin tasolla ja kontekstiedolla on vuorostaan suora yhteys museoarvon muodostumiseen. Jos esineeseen liittyvää kontekstia ei tunneta, siitä tulee ikään kuin merkityksetön ja vähäiselle käytölle jäävä kohde. Tämänkaltaisia objekteja on vuosien saatossa kertynyt museoiden kokoelmiin runsaasti. Liika kontestikeskeisyys voi estää näkemästä esineen käyttöpotentiaalia esimerkiksi näyttely- tai tutkimuskäytössä. Ehkä tämänkaltaisten objektien kohdalla korostuukin se syvällisemmän merkityksen tarve, eli mistä kohteen merkitys yksilöille tai yhteisöille muodostuu.

Edellä esitetyt tekijät suuntaavat katseen museoesineen ympärillä pyöriivien teemoihin, kuten valmistukseen tai omistushistoriaan, jolloin syvällisempi esineiden sekä ihmisten välinen vuorovaikutus ja toisaalta materiaalisuuden kokemuksiin liittyvät tiedostamattomat ja sanallistamattomat puolet rajautuvat ulkopuolelle (Kajander ja Koskinen-Koivisto 2021, 360). Kuitenkin myös museotyö on tunnettyötä, mistä yhtenä esimerkkinä on meneillään oleva Kokoelmien kosketus -tutkimushanke (Helsingin yliopisto). Jotta voimme ymmärtää mistä esineen merkitys muodostuu, tulisi meidän ymmärtää ihmisten ja esineiden välisiä suhteita. Koemme asioita eri tavoin, ja erilaisten merkitysten muodostumiseen vaikuttavat ihmisen omat tunteet, elämäkokemukset, aistikokemukset sekä affektit. (Schorch 2014, 29; Rinne, Kajander ja Haanpää 2020). Tämän voin mielestäni osoittaa myös tutkielmani kautta, yksikään näyttelyesineisiin liittyvä kyselyvastaus ei ollut keskenään samanlainen. Vaikka emme voikaan kokea tai tuntea asioita samoin, niin esine voi toimia eräänlaisena avaimena yksilön sekä erilaisten yhteisöjen syvällisempään ymmärtämiseen.

On totta, ettei esineiden käyttö vaadi aina fyysisen esineen käyttöä vaan sitä voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti tai pelkän esineeseen liittyvän tiedon osalta (Robbins 2016, 188). Tämän myötä kuitenkin katoaa esineiden alkuperäisyys ja fyysisuus. Esineet ovat Lukkosen-kokoelman sekä siitä rajatun osakokoelman ympärille rakentuneen pop up -tapahtuman ydin. Esineiden olemassaolo mahdollistaa esimerkiksi näyttelyn toteutuksen sellaisessa muodossa, kuin se on aikaisemmin toteutettu ja sitä kautta pääsyn fyysisesti esineiden äärelle. Esineitä on ollut mahdollista koskettaa ja käsitellä näyttelyssä, jolloin esineiden tutkailuun on voinut käyttää monenlaisia aisteja. Tutkielmani vahvistaakin, että pop up -näyttely on ollut osallistujilleen mielenkiintoinen ja erilainen museokokemus.

Vaikka objektien digitointi ja sen myötä aineistojen vieminen verkkoon voisi mahdollistaa jopa maailmanlaajuisen pääsyn niiden ääreen, niin se ei pysty tarjoamaan kaikkea sitä mitä fyysiseen läsnäoloon liittyy. Tällaisia puolia ovat esimerkiksi näyttelytilassa muiden vierailijoiden läsnäolo, ympäriltä kuuluvat äänet sekä esineen pinnan tuntuma. Fyysinen läsnäolo on siis jotakin enemmän, se tarjoaa aisteille jotain mitä pelkkien kuvien ja esineeseen liittyvän tiedon kautta ei ole mahdollista välittää. Myös tutkielmani osoittaa, että esineiden käsittely koetaan tärkeänä osana näyttelykokemusta. Toisaalta esteettömyyden näkökulmasta tulisi pyrkiä turvaamaan mahdollisuus kokea ja päästä tutustumaan kulttuuriperintöön myös fyysisesti (Mattila 2022, 34). Väittäisin, että kaikki se informaatio mikä fyysisistä objekteista välittyy, on mahdotonta saada samalla tavalla toistumaan digitoinnin myötä. Kiinnostava aihe jatkotutkimukselle olisikin, miten alkuperäisiin esineisiin liittyvät merkitykset eroavat niistä tehtyjen digitaalisten vastineiden saamista merkityksistä.

Tutkielmassani olen soveltanut suomalaista merkitysanalyysimenetelmää kokoelmaan liittyvien erilaisten merkitysten tutkimiseen. Menetelmä on hyvä työkalu erilaisten merkitysten paikantamiseen ja sitä voi hyödyntää etenkin niiden esineiden kohdalla, joiden merkityksiä ei vielä tunneta (Häyhä, Jantunen ja Paaskoski 2015, 9). Merkitysanalyysi mahdollistaa myös erilaisten yhtymäkohtien löytämisen ja toisaalta syventää ymmärrystä toisistaan eriäviä tulkintoja kohtaan. Syväällisempien merkitysten tarkasteluun menetelmä ei kuitenkaan sellaisenaan vielä täysin sovellu. Merkitysanalyysimenetelmä on suunniteltu museoiden käyttöön, jolloin se luo jo tietyn näkökulman, mistä analysoitavia kohteita lähestytään. Tietyn näkökulman sekä menetelmässä käytettävien kriteerien myötä merkittävää aineistoa rajautuu myös analyysin ulkopuolelle. Merkitysten muodostumiseen vaikuttavat yksilön tunteet, aistikokemukset sekä affektit. Merkitys itsessään kaipaa rinnalleen myös näitä elementtejä, jotta ihmisten ja esineiden välillä oleva syväällisempi yhteys on mahdollista löytää ja sanallistaa.

Tutkimusaineiston suunnitteluvaiheessa päädyin ratkaisuun, jossa pop up -näyttelyn kautta kerätty tutkimusaineisto tuhoetaan tutkielman valmistuttua. Tehdyn työn ja analyysin jälkeen jäin kuitenkin pohtimaan, olisiko aineiston tallentamisella voitu rikastuttaa esinekokoelmaa entisestään. Tallentamisen myötä museoon ja esineiden yhteyteen olisi tallentunut pysyvä jälki kokoelman merkityksellisyydestä. Kerätty tutkimusaineisto itsessään jäi kuitenkin suhteellisen pieneksi, mikä vuorostaan sai miettimään kyselyn saavutettavuutta ja sen kehittämistä. Esimerkiksi englantti kielivaihtoehtona olisi voinut mahdollistaa vastaamisen myös laajemmalle osallistujakunnalle. Kyselyn ohella tutkimusaineistoa voisi vuorostaan syventää esimerkiksi näyttelytilassa tapahtuvalla havainnoinnilla, jossa huomio kiinnittyy näyttelykävijöiden reaktioihin. Edellisen ohella haastatteluilla voisi sanallistaa esineisiin liittyviä merkityksiä ja sitä kautta saada analysoitavaksi yhä laajempaa ja syväällisempää aineistoa. Pienikin otanta kuitenkin vahvistaa, että tämän tyyppisessä näyttelytoteutuksessa on mahdollista kerätä laadullista tutkimusaineistoa ja toteutettu aineistonkeruu toimii tästä yhtenä esimerkkinä. Tutkielman sisällön ja tutkimusetiikan näkökulmasta on vuorostaan ollut tärkeää, että kokoelman taustalla olevaan keräilijään, eli Lukkoseen, on oltu yhteydessä kirjoitusprosessin aikana. Tällä tavoin valmistuva työ on tehty läpinäkyväksi ja kommunikointi on ollut avointa myös hänen suuntaansa. Lukkonen on voinut lukea tekstin ja kommentoida sen sisältöä ennen julkaisua. Häneltä saatujen kommenttien pohjalta on ollut mahdollista täsmentää esimerkiksi esinekokoelmaa ja sen taustaa koskevaa tietoa.

Tutkimuskohteenani on ollut moninainen joukko esineitä, joista näyttelykävijöillä ei ollut minkäänlaista ennakkokäsitystä. Tutkielmani osoittaa, että esineet voivat itsessään olla merkityksellisiä kohteita. Ne eivät välttämättä vaadi ympärilleen kerontaa ja kontekstietoa, jotta ne voivat herättää katsojassaan erilaisia tuntemuksia tai

kokemuksia. Tutkielman myötä hahmottuu minkälainen vaikutus esineiden tuttuudella tai tuntemattomuudella on niihin liittyvien merkitysten muodostumiseen. Tutut esineet nostavat mieleen muistoja, kun taas ennestään tuntemattomien esineiden kohdalla ulkoisen olemuksen merkitys korostuu suhteessa sen kiinnostavuuteen. Näin ollen esineen iällä on myös huomattava vaikutus merkitysten muodostumiseen. Esinekokonaisuuden tarkastelu eri näkökulmista on tuonut esiin merkitysten yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia keräilijän, museon sekä näyttelykävijöiden välillä. Tutkielman myötä hahmottuu miten samoja esineitä on mahdollista katsoa erilaisista näkökulmista, mihin huomio esineessä kiinnittyy ja mistä merkitys katsojalle muodostuu. Tutkielmani osoittaa, että esinekokonaisuudella voi olla hyvin monenlaisia merkityksiä.

Miten osallistava pop up -näyttely sitten mahdollistaa vaihtoehdoisen tavan museon kokoelmissa olevien heikon käyttöasteen esineiden tai esinekokonaisuuksien hyödyntämiseen? Tutkielma kokonaisuudessaan on vastaus kysymykseen ja toteutunut työ itsessään on yksi sen tuloksista. Se esittää yhdenlaisen tavan museon kokoelmissa olevien matalan käyttöasteen esineiden hyödyntämiseen. Keskiössä eivät ole ainoastaan esineisiin liittyvät merkitykset, vaan olennaista on myös koko prosessi ja sen kuvaus. Tutkielmassani tuon esiin miten keräilykohde on muuttunut museokontekstissa matalan käyttöasteen esinekokoelmaksi ja miten kokoelman inventoinnin myötä sen saavutettavuus on parantunut. Näyttelytoteutus on vuorostaan parantanut esineiden käyttöastetta ja rikastuttanut niiden merkitystä museo-objekteina. Tutkielma osoittaa, että matalan käyttöasteen esineillä on potentiaalia, mikä tulee esiin esineiden käytön myötä. Esineet tulevat näkyväksi ja ne pysyvät elossa. Osallistava pop up -tapahtuma on ollut hyvä keino Lukkosen-kokoelman merkittävyyden sekä näkyvyyden parantamiseen. Samalla näyttelytoteutus itsessään on toiminut yhdenlaisena mahdollistajana esimerkkikokoelmaan liittyvien erilaisten merkitysten kohtaamiselle.

Sanoisin, että tutkielmastani on yleisesti hyötyä tieteenalan menetelmien kehitykselle sekä tieteellisen tutkimuksen tekemiselle. Matalan käyttöasteen esineitä ja esinekokoelmia on mahdollista rikastuttaa esineisiin liittyviin merkityksiin kohdistuvalla tutkimuksella. Erilaisten haasteiden sijaan olisikin hyvä nähdä esineiden tuomat mahdollisuudet ja potentiaali esimerkiksi tutkimuskäytössä. Tutkimuksen myötä kertyvää tietoa on mahdollista hyödyntää kulttuuriperintötyössä monellakin eri saralla. Se voi auttaa kehittämään museon toimintaa ja tuoda arvokasta tietoa esimerkiksi näyttely- ja kokoelmatyöhön. Matalan käyttöasteen esineiden tutkimuksellinen käyttö ja sitä kautta niiden käytön kehittäminen sekä merkityksellistäminen tulisi nähdä ainakin yhtenä vaihtoehtona. Aistikokemusten ja affektien näkökulmasta merkitysten muodostumiseen kohdistuva tutkimus avaa moninaisia mahdollisuuksia ja sitä on tärkeää jatkaa.

LÄHTEET

- Ahola, Teemu. 2012. *Valtakunnallinen tallennustyönjakomalli*. Luettu 10.4.2022. <http://tako.nba.fi/File/2164/tallennustyonjaon-taustaa.pdf>.
- Ahola, Teemu. 2021. "The TAKO Network – Developing collections together" Teoksessa *Museum Studies–Bridging Theory and Practice*, toimittajat Nina Robbins, Suzie Thomas, Minna Tuominen ja Anna Wessman, 236–252. ICOFOM.
- Andersén, Sanni. 2024. "Koettuja esineitä ja muisteltuja laululeikkejä: Päiväkoti Pihlajan lasten roolivaatteiden museaaliset merkitykset." Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202409175955>.
- Aurasmaa, Anne. 2002. "Salomonin talo: Museon idea renessanssiajattelun valossa." Väitöskirja, Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-0629-3>.
- Diaconu, Mădălina. 2021. "Collectors, Collecting and Non-collectibles. Between Everyday Aesthetics and Aestheticism." *ESPES, The Slovak Journal of Aesthetics* 10 (2): 134–150.
- Espoo.fi. (ei pvm.) "KAMU Espoon kaupunginmuseo." Luettu 9.4.2022. <https://www.espoo.fi/fi/kamu-espoo-kaupunginmuseo>.
- Gronow, Bruno Matias. 2022. "Collectors, Museums, and the Life of Things. On the problems of object agency and why we collect." Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/348110>.
- Hokasalo, Merja, Elina Kallio, Kirsi Ojala, Tiina Paavola, Piia Pietarinen ja Emilia Västi. 2015. "Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt." *Suomen museoliiton julkaisuja* 65, toimittajat Emilia Västi ja Minna Sarantola-Weiss. Suomen museoliitto.
- Häyhä, Heikki, Sari Jantunen ja Leena Paaskoski. 2015. "Merkitysanalyysimenetelmä." *Suomen museoliiton julkaisuja* 64. <https://www.museoliitto.fi/doc/Merkitysanalyysimenetelma1.pdf>.
- Häyhä, Heikki, Sari Jantunen ja Leena Paaskoski. 2021. "How to be Dynamic – The potential of analysing significance in Finnish museum collections." Teoksessa *Museum Studies–Bridging Theory and Practice*, toimittajat Nina Robbins, Suzie Thomas, Minna Tuominen ja Anna Wessman, 169–184. ICOFOM. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8964-4>.
- ICOM. 2019. "Guidelines on Deaccessioning of the International Council of Museums." ETHCOM. Luettu 26.10.2024. <https://icom.museum/wp-content/uploads/2019/10/Guidelines-on-Deaccessioning-of-the-International-Council-of-Museums.pdf>.
- ICOM. 2022. "ICOM approves a new museum definition." 24.8.2022. ICOM. Luettu 20.10.2024. <https://icom.museum/en/news/icom-approves-a-new-museum-definition>.
- Juuti, Pauli ja Anu Puusa. 2020a. "Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?" Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti, 9–20. Helsinki: Gaudeamus.

- Juuti, Pauli ja Anu Puusa. 2020b. "Laadullisen tutkimuksen olemus." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti, 75–85. Helsinki: Gaudeamus.
- Kajander, Anna ja Eerika Koskinen-Koivisto. 2021. "Aistikokemukset ja affektiivisuus arjen materiaalsen kulttuurin tutkimuksessa". Teoksessa *Paradigma: näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*, toimittajat Niina Hämäläinen ja Kauppi Petja, 350–365. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kalevalaseuran vuosikirja, 100. <https://doi.org/10.21435/ksvk.100>.
- KAMU. 2019. "KAMU Espoon kaupunginmuseo: kokoelmapolitiikka 2019." Luettu 23.11.2024. <https://admin.espoo.fi/sites/default/files/2022-06/KAMU%20kokoelmapolitiikka%202019%2C%20ei%20saavutettava.pdf>.
- Kela, Riitta ja Kirsi Ojala. TEAMS-palaveri. 17.3.2022.
- HELMET. (ei pvm.) "Espoon kirjastoauto: Elämysauto Väkky." Luettu 15.9.2024. <https://helmet.finna.fi/Content/kirjastoautot# espoo>.
- Helsingin yliopisto. "Kokoelmien kosketus: museot tunnetyön kenttänä." 2024. <https://www.helsinki.fi/fi/projektit/kokoelmien-kosketus-museot-tunnetyon-kenttana>.
- Laine-Zamojska, Magdalena. 2017. "The role of small local history museums in creating digital heritage: the Finnish case." Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7015-4>.
- Lukkonen, Tapio. 2020. "Sähköistä antiikkia designlaitteiden kokoelma. Disainia ja arjen kulttuuria kotona kokoelman kontekstia." Vantaa: omakustanne.
- Lukkonen, Tapio. 2024. "Maisterintutkielma, Pelit ja lelut -näyttely 2022." Sähköpostiketju, 2.12.2024.
- Lähdesmäki, Tuuli, Satu Kähkönen, Rita Paqvalén ja Johanna Turunen. 2024. "Kenen kulttuuriperintö? – Tunteet, tilat & teot." Tampere: Vastapaino
- Mattila, Mirva. 2022. "Kulttuuriperintö voimavarana kestäväälle tulevaisuudelle ja hyvälle elämälle. Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030." Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 17. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Mensch, Peter van. 1992. "Towards a methodology of museology". Väitöskirja, University of Zagreb. <https://emuzeum.cz/admin/files/Peter-van-Mensch-disertace.pdf>.
- Mäkelä, Asko. 2020. "Keräilyn intohimosta erikoismuseoksi." Teoksessa *Suomen museohistoria*, toimittajat Susanna Pettersson ja Pauliina Kinanen, 213–222. SKS Kirjat.
- Ojala, Kirsi. Palaveri KAMU Espoon kaupunginmuseolla. 26.9.2022.
- Paalumäki, Anni ja Maija Vähämäki. 2020. "Havainnointi organisaatiotutkimuksessa." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti, 131–140. Helsinki: Gaudeamus.
- Paaskoski, Leena, Katriina Siivonen, Noora Vähäkari, Pauliina Latvala-Harvilahti, Päivi Pelli, Maria Granlund ja Teppo Hujala. 2022. "Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön." Luston julkaisuja 6, Suomen Metsämuseo Lusto. Savonlinna. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022081154138>.

- Paaskoski, Leena. 2024. *Merkitysanalyysimenetelmä*. PDF-tiedosto. Työelämäprofessorin Kulttuurin materiaalisuus -kurssimateriaali, 11.1.2024, Jyväskylän yliopisto.
- Pajunen Suvi. 2018. "Esineiden tarinat: museoesineen merkitys ja sen tutkiminen Museum of Broken Relationships -museon esineistä kerrottujen tarinoiden kautta." Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201804182111>.
- Povrzanović Frykman, Maja. 2020. "Aistimuistot ja affektiivinen jatkuvuus humanitaarisen avun esineissä." Teoksessa *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*, toimittaneet Jenni Rinne, Anna Kajander ja Riina Haanpää, 31–66. Ethnos: Helsinki.
- Puusa, Anu. 2020. "Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, toimittajat Anu Puusa ja Pauli Juuti, 103–117. Helsinki: Gaudeamus.
- Rinne, Jenni, Anna Kajander ja Riina Haanpää, toim. 2020. *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos: Helsinki.
- Robbins, Nina. 2016. "Poisto museokokoelmasta: Museologinen arvokeskustelu kokoelmanhallinnan määrittäjänä." Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6581-5>.
- Robbins, Nina, Suzie Thomas, Minna Tuominen ja Anna Wessman, toim. 2021. *Museum Studies–Bridging Theory and Practice*.
- Sarantola-Weiss, Minna. 2021. "Collection Policy – Experiences and challenges" Teoksessa *Museum Studies–Bridging Theory and Practice*, toimittajat Robbins, Nina, Suzie Thomas, Minna Tuominen ja Anna Wessman, 185–207. ICOFOM.
- Schorch, Philipp. 2014. "Cultural feelings and the making of meaning." *International Journal of Heritage Studies* 20 (1): 22–35. <https://doi.org/10.1080/13527258.2012.709194>.
- SENSOMEMO. "Material and Sensory Memories: Explorations on Autobiographical Materiality." 2020–2024. SENSOMEMO. <https://www.sensomemo.fi>.
- Stransky, Zbyněk Zbyslav. 1974. "Metodologicke otazky dokumentace soucasnosti." *Muzeologicke sesity* 5: 13-43.
- STT INFO. 2022. "Pelikulttuuri on muuttumassa yhdenvertaisemmaksi. Kansallinen peliviikko alkaa tänään" 7.11.2022. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI). Luettu 21.9.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69956418/pelikulttuuri-on-muuttumassa-yhdenvertaisemmaksi-kansallinen-peliviikko-alkaa-tanaan?publisherId=69817134>.
- TAKO. (ei pvm.) "Tallennustyönjako." Luettu 9.4.2022. <https://www.takoverkosto.fi/fi/tallennustyonjako>.
- TAKO ry. (2024). "TAKO ry." Luettu 3.11.2024. <https://www.takoverkosto.fi/fi/tako>.
- Tang, Alyssa ja Ivana Nakarada-Kordic. 2023. "Unpacking notions of community: Critical design and exhibition as a creative participatory research method." *The Design Journal* 26(1): 97–120. <https://doi.org/10.1080/14606925.2022.2144493>.

- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. (2018.) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Viita-aho, Mari T. 2021. "Participating How, Why and in What? Analysing Nordic museum research case studies 2008–2018." Teoksessa *Museum Studies-Bridging Theory and Practice*, toimittajat Robbins, Nina, Suzie Thomas, Minna Tuominen ja Anna Wessman, 310–332. ICOFOM.
- Vilkuna, Janne. 2010. "The Deaccession of Cultural and Natural Heritage in the Traditional Museum and the 'Great Museum' – A Finnish View." Teoksessa *Deaccession and Return of Cultural Heritage: A New Global Ethics*, 73–78. Shanghai: ICOFOM Study Series – ISS 39.
- Vilkuna, Janne. 2021. "The Genesis of Finnish Museology." Teoksessa *Museum Studies-Bridging Theory and Practice*, toimittajat Nina Robbins, Suzie Thomas, Minna Tuominen, ja Anna Wessman, 86–117 ICOFOM.
- Vuori, Jaana. 2021a. "Tapaustutkimus." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toimittaja Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Luettu 22.4.2022.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.
- Vuori, Jaana. 2021b. "Laadullinen sisällönanalyysi." Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toimittaja Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Luettu 24.11.2024.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.

LIITTEET

LIITE 1 OHJEET QR-KOODI KYSELYYN

Haluatko osallistua kyselyyn?

Kysely on osa pro gradu -tutkielmaa ”Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset”. Kyselyn tavoitteena on selvittää osallistavaan pop up -näyttelyyn liittyviä kokemuksia sekä näyttelyssä esillä oleviin esineisiin liittyviä muistoja.

Lisätietoja tutkimuksesta antaa tutkimuksen tekijä:
Taru Tervo, maisteriopiskelija, museologia, Jyväskylän yliopisto, taru.tervo@student.jyu.fi

Kysely on avoinna: 9.-15.11.2022

Kyselyn linkki:

<https://link.webropolsurveys.com/S/C3D16096023CF383>

Pääset vastaamaan kyselyyn skannaamalla oheisen QR-koodin puhelimellasi

Ohjeet QR-koodin käyttöön:

1. Käynnistä asentamasi QR-koodin lukija.
2. Aseta puhelimen kamera QR-koodin päälle.
3. Skanna QR-koodi.
4. Avaa kyselyyn vievä linkki.



LIITE 2 KYSELYN QR-KOODI

Haluatko osallistua kyselyyn?

Pääset vastaamaan kyselyyn skannaamalla oheisen QR-koodin
puhelimellasi.

Ohjeet QR-koodin käyttöön:

1. Käynnistä asentamasi QR-koodin lukija.
2. Aseta puhelimen kamera QR-koodin päälle.
3. Skannaa QR-koodi.
4. Avaa kyselyyn vievä linkki.



LIITE 3 LELUT JA PELIT -TAPAHTUMA KYSELYLOMAKE



Kokemuksia osallistavasta pop up -näyttelystä

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tiedote tutkittavalle

Tämä kysely on osa pro gradu -tutkielmaa "Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset", jossa tutkitaan osallistavan pop up -näyttelyn sekä näyttelyssä esillä olevien esineiden saamia erilaisia merkityksiä. Kyselyssä kartoitetaan tutkittavan kokemuksia osallistavasta pop up -näyttelystä sekä muistoja näyttelyesineisiin liittyen.

Kysely koostuu valintakysymyksistä sekä muutamasta avoimesta kysymyksestä. Tutkimuskysymyksiä on yhteensä kahdeksan. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa 2–10 minuuttia. Pro gradu -tutkielman tuloksineen arvioidaan valmistuvan vuoden 2024 aikana.

Voit osallistua kyselyyn, jos olet täysi-ikäinen, osallistunut KAMU Espoon kaupunginmuseon toteuttamaan osallistavaan pop up -näyttelyyn monitoimibussi Väikyssä tai kauppakeskus Ainoassa ja olet kiinnostunut kertomaan kokemuksia näyttelystä sekä esineisiin liittyviä muistoja. Tämä on yksittäinen tutkimus. Halutessasi voit osallistua haastatteluna toteutettavaan jatkotutkimukseen. Mahdollista yhteydenottoa varten sinua pyydetään kyselyn lopuksi kertomaan sähköpostiosoitteesi. Tietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen. Vaihtoehtoisesti voit olla sähköpostitse yhteydessä myös suoraan tutkimuksen toteuttajaan. Henkilötietojen käsittelystä löydät lisätietoa tutkimuksen tietosuojailmoituksesta.

Kyselyyn osallistuminen edellyttää, että olet lukenut ja ymmärtänyt seuraavat asiakirjat:

- [Tiedote](#)
- [Tietosuojailmoitus](#)
- [Suostumus osallistua tieteelliseen tutkimukseen](#)

Tutkimuksen toteuttaja:

Taru Tervo, maisteriopiskelija, museologia, Jyväskylän yliopisto, taru.s.tervo@student.jyu.fi

1. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta *

Olen lukenut ja ymmärtänyt edellä mainitut asiakirjat. Klikkaamalla tätä ruutua ilmaisen suostumukseni osallistua tutkimukseen.

Kysymykset

2. Herättivätkö esillä olevat esineet sinussa muistoja?

- Kyllä
 Ei

En osaa sanoa

3. Oletko leikkinyt tai pelannut jollakin esillä olevista esineistä?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

4. Miten tärkeänä koit sen, että esineitä oli mahdollista käsitellä näyttelyssä?

	1	2	3	4	5	
En yhtään tärkeänä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Erittäin tärkeänä

**5. Jos kuvallisit näyttelyn esineitä yhdellä sanalla, mikä se olisi?
Halutessasi voit keksiä myös useamman sanan.**

6. Oletko aikaisemmin ollut vastaavanlaisessa pop up -museonäyttelyssä?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

7. Toivoisitko tämänkaltaisia museokokemuksia lisää?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

8. Mikä näyttelystä jäi erityisesti mieleen?

9. Onko sinulla muisto johonkin esillä olevaan esineeseen liittyen? Tai haluaisitko kertoa, minkälainen näyttely oli kokemuksena? Tähän voit halutessasi kertoa kirjoittaa näyttelyyn sekä esineisiin liittyviä kokemuksia ja muistoja.

Pyrihän vastauksessasi välttämään sellaisten henkilötietojen antamista, joiden kautta vastaaja tai esimerkiksi muu lähiomainen olisi tunnistettavissa. Tämänkaltaisia henkilötietoja voivat olla esimerkiksi nimi, asuinpaikka, kotiosoite, ikä, ammatti.

Haluatko osallistua haastatteluun?

Jos olet kiinnostunut osallistumaan haastatteluna toteutettavaan jatkotutkimukseen, jätähän tällöin sähköpostiosoitteesi yhteydenottoa varten. Vaihtoehtoisesti voit olla myös suoraan yhteydessä kyselyn laatijaan sähköpostitse taru.s.tervo@student.jyu.fi haastatteluajankohdan sopimiseksi.

Haastatteluissa kartoitetaan KAMU Espoon kaupungin museon toteuttamaan osallistavaan pop up -näyttelyyn liittyviä kokemuksia ja kerätään muistoja näyttelyssä oleviin esineisiin liittyen. Haastattelut tullaan toteuttamaan alkuvuodesta 2023. Haastattelu on mahdollista toteuttaa myös etänä. Haastatteluun pyydetään suostumus erikseen.

10. Yhteystietosi mahdollista jatkotutkimusta varten.

Sähköposti

LIITE 4 TIEDOTE KYSELYYN OSALLISTUJALLE

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

MUSIIKIN, TAITEEN JA
KULTTUURIN
TUTKIMUKSEN LAITOS



Pvm 8.11.2022

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

1. ”Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset” ja pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan pro gradu -tutkielmaan ”Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset”, jossa tutkitaan osallistavan pop up -näyttelyn sekä näyttelyssä esillä olevien esineiden saamia erilaisia merkityksiä. Merkityksiä pyritään muodostamaan näyttelyyn liittyvien kokemusten sekä esineisiin liittyvien muistojen pohjalta. Tutkimuksen tavoitteena on osaltaan löytää uusia tapoja käyttöasteeltaan heikkojen museo-objektien hyödyntämiseen sekä osallistavien näyttelyiden toteuttamiseen.

Sinua pyydetään tutkimukseen, koska olet osallistunut KAMU Espoon kaupunginmuseon toteuttamaan osallistavaan pop up -näyttelyyn joko monitoimibussi Välkässä tai kauppakeskus Ainoassa.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja siihen osallistumista. Tietosuojailmoituksessa on kerrottu henkilötietojesi käsittelystä.

Tutkimukseen osallistuminen edellyttää, että olet täysi-ikäinen ja osallistunut KAMU Espoon kaupunginmuseon toteuttamaan osallistavaan pop up -näyttelyyn joko monitoimibussi Välkässä tai kauppakeskus Ainoassa.

Tutkimukseen osallistuu useita edellä mainittuihin näyttelyihin osallistuneita täysi-ikäisiä henkilöitä.

Tämä on yksittäinen tutkimus. Sinuun voidaan kuitenkin ottaa yhteyttä jatkotutkimusta varten, mikäli annat yhteydenottoon suostumuksesi.

2. Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää osallistumisen tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tästä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia.

Keskeyttäessäsi tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaessasi antamasi suostumuksen, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa, kun se on välttämätöntä tutkimustulosten varmistamiseksi.

LIITE 5 TIETOSUOJAILMOITUS KYSELYYN OSALLISTUJALLE

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

MUSIIKIN, TAITEEN JA
KULTTUURIN TUTKIMUKSEN
LAITOS



Pvm 8.11.2022

TIETOSUOJAILMOITUS

Olet osallistumassa tieteelliseen tutkimukseen. Tässä tietosuojailmoituksessa sinulle kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä osana tutkimusta. Sinulla on lain mukaan oikeus saada nämä tiedot.

1. Rekisterinpitäjä(t)

Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta tutkimuksessa.

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Rekisterinpitäjä, pro gradu -tutkielman suorittaja ja yhteyshenkilö:

Taru Tervo, maisteriopiskelija, museologia, taru.s.tervo@student.jyu.fi

Tutkimuksen ohjaaja:

Yliopistonlehtori Helena Lonkila, Jyväskylän yliopisto, helena.lonkila@jyu.fi

2. Henkilötietojen käsittelijä(t)

Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan tahoa, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun ja sen antamien ohjeiden mukaisesti. Henkilötietojen käsittelijän kanssa on laadittava tietojenkäsittelysopimus. Tässä tutkimuksessa henkilötietojen käsittelijä on **Webropol**-kyselyohjelmisto.

Tutkimuksen toteutuksen aikana rekisterinpitäjä voi käyttää myös muita henkilötietojen käsittelijöitä, joita ei pystytä nimeämään etukäteen. Käsittelijöiden kanssa tehdään aina tarvittavat sopimukset ja niiden soveltuvuus henkilötietojen tietoturvalliseen käsittelyyn arvioidaan ennen sopimuksen tekoa. Rekisteröityä informoidaan käsittelijän käyttämisestä erikseen, jos muutos on merkittävä rekisteröidyn näkökulmasta.

Tutkimustiedon oikeellisuuden varmistamiseksi rekisterinpitäjä voi antaa tietoja käsiteltäväksi (ensisijaisesti ilman suoria tunnistetietoja) ns. tutkimuksen monitoroijalle tai verifioijalle määräajalle, mikäli tämä on välttämätöntä. Nämä toimivat tutkimushenkilöstön valvonnassa ja heidän kanssaan tehdään tietojenkäsittelysopimukset.

3. Henkilötietojen muu luovuttaminen tutkimuksen aikana

Tietojasi käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta sivullisille.

4. Tutkimuksessa ”Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset” käsiteltävät henkilötiedot

Henkilötietojasi käsitellään tiedotteessa kuvattua tutkimustarkoitusta varten.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: kyselyvastaukset ja sähköpostiosoite. Tietojen kerääminen perustuu tutkimussuunnitelmaan.

LIITE 6 SUOSTUMUS OSALLISTUA TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO



SUOSTUMUS OSALLISTUA TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

”Esineet osana osallistavaa pop up -näyttelyä: Kokemusten ja muistojen kautta muodostuvat merkitykset”

Olen ymmärtänyt, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa syytä kertomatta keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen tai peruuttaa antamani suostumuksen. Keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia. Keskeyttämiseen asti minusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa.

Olen saanut tiedotteen tutkittavalle sekä tietosuojailmoituksen, ja minulla on ollut mahdollisuus esittää tutkijoille tarkentavia kysymyksiä, joten olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä.

Antamalla suostumukseni osallistua tähän tutkimukseen tutkittavana hyväksyn,

- että minulta kerätään tietoa tiedotteessa kuvattuun tutkimukseen ja
- että minulta kerättyjä henkilötietoja kerätään, käytetään ja käsitellään tietosuojailmoituksessa kuvatun mukaisesti.

Lisäksi, antamalla suostumukseni osallistua tähän tutkimukseen tutkittavana:

Suostun siihen, että minuun voidaan olla yhteydessä jatkotutkimusten osalta

- Minuun saa ottaa yhteyttä ja pyytää osallistumaan jatkotutkimukseen tutkittavana

Olen ymmärtänyt saamani tiedot, olen harkinnut edellä mainittuja kohtia ja olen päättänyt, että haluan osallistua tutkimukseen.

Vahvistus:

Sähköisen kyselyn ruutu: klikkaamalla tätä ruutua ilmaisen suostumukseni osallistua tutkimukseen.

Yhteystiedot:

Rekisterinpitäjä, pro gradu -tutkielman suorittaja ja yhteyshenkilö:

Taru Tervo, maisteriopiskelija, museologia, Jyväskylän yliopisto, taru.s.tervo@student.jyu.fi